БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! 48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 35 (13351) | 1971 оной февралиин 11, четверг | Сэн 2 мүн

...АЖАЛАЙ ИЛАЛТА ТУХАЙ РАПОРТ

...РСФСР-эй арадай ажахые 1970 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд

...ии Федерациин ажалшад КПСС-эй XXIV съездые ...олотойгоор угтахын тула Ленинэй ойн баярай ...урысэхэ зуураа, республикынгаа арадай ажахые ...гэдэ улам ехэ амжалта туйлаа гээд РСФСР-эй ...нүүдэй Соведэй дэргэдэхи Центральна статисти... ...правлениин мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ. Ниитын ...хүгжөөлгөөр, арадай ажаһуудал һайжаруул... ...түсэбтэ даалгабаринууд дүүргэгдэбэ.

...0 он наймадахи табан жэлэй һүүлшынь жэл бай... ...Социально-экономическа гол һалбаринуудаар ...жэлэйнгээ түсэбые республикын дүүргэһые даб... ...дүнгүүд харуулна.

...үкци худалдаа наймаанда дамжуулха, шухала ...зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ талаар 1970 онойн... ...Россин Федерациин промышленность үлүүлэн ... 1969 онтой сасуулхада, түсэбөөрөө 6,1 про... ...ондо 6,9 процентээр промышленна үйлэд... ...дэшэ гараба.

...мышленностиин шухалын шухала һалбаринууд ...турша соо продукци эдэ шэнээн ехээр гаргаба: ...энергетикэ—7 процент, түлишын промышлен... ...—7 процент, хара ба үнгэтэ металлурги—6 про... ...химическа ба нефтехимическэ промышленность— ...цент, машина бүтээлгэ ба металл болбосоруулга ...процент, модоной ба целлюлозно-саарһанай про... ...ность—7 процент, барилгын материалнуудай ...ленность—8 процент, хүнгэн промышленность ...процент, эдеэ хоолой промышленность—6 про... ...промышленна бүхы продукци сооһоо соёлой... ...ажахын хэрэгсэлэй эд бараан 12 процент ...гаргагдаба.

...лгын, экономическа талаар урмашуулгын ...имаар ажалладаг предприятинууд бүхы про... ...продукциин 90 гаран процентые үйлэдбэрил... ...промышленностиин сэбэр олзын 95 процентые ...н байна.

...омито бүхы республиканудай, хизаарнууд ба ...нуудай промышленность продукци наймаанда ...лха, шухала олонхи зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ ...гэ түсэб дүүргэбэ.

...ин Федерациин промышленность ажалай бүтээ... ...үлүүлхэ түсэбөө бүхы дээрээ үлүүлэн дүүргээ. ...продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулжа, тү... ...гадуур 800-гаад миллион түхэриг алмагдаа. ...онтой сасуулхада, промышленна предприятинуу... ...сэбэр олзо 15 процентээр нэмэбэ.

...бликын хүдөөгэй ажалшад үнгэрэгшэ жэл һайн ...туйлаа гээд РСФСР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл до... ...шань хэлэгдэнэ. Хүдөө ажахын али бүхы продукци 1969 онойхидо орбол, сасуулагдамал сэнгээр 11 процент ехээр абтажа, 42,8 миллиард түхэригтэ болоһон байна. Орооһо таряа, овощ, жэмэс, хартаабха, мүн мал ажалай гол продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэбүүд үлүүлэн дүүргэгдөө.

145 мянган трактор (тэрэ тоодо газар хахалдаг 67 мянган трактор), ашаанай ба тусхай 62 мянган автомобиль, орооһо хуряалгын 61 мянган комбайн болон ондоошье олон техникэ хүдөө ажахыда 1970 ондо үгтэбэ. 1969 онойхиһоо 2,6 миллион тоннoop ехэ, хамта 19 миллион тонно минеральна үтэгжүүлгэ хүдөө ажахы абаһан байна.

Түмэр замай, автомобильна, гол мүрэнэй болон нефтепроводно ниитын транспортаар ашаа шэрэлгэ 1970 ондо 1911 миллиард тонно-километртэ хүрэжэ, 1969 онойхиһоо 5 процентээр дээшэ гараба. Хэлхеэ холбооной хэрэгсэлнүүд, илангаяа телевидени ба радио-дамжуулга хүгжэжэ үргэлжэлбэ.

1970 ондо гүрэнэй промышленна томо 180 гаран предприяти ашаглалгада үгтэбэ. Хүдэлжэ байгаа предприятинууд дээрэ олон шэнэ цехүүд, үйлэдбэринүүд ашаглалгада тушаагдаба. 1969 онтой сасуулхада, 1970 ондо 11 процентээр ехэ гол фонднууд ашаглалгада оруулагдаба. Барилга-хабсаралгын эмхинүүд түсэблэлгын ба экономическа талаар урмашуулгын шэнэ гуримаар ажаллажа эхилжэ байнхай.

Зоной хэрэглэмжэдэ ба гүрэнэй нөөсэдэ хэрэглэгдэһэн национальна доход 1969 онойхиһоо 8,7 процентээр ехэ болобо. Хүн бүхэндэ хүртэсын талаар тооложо үзэбэл, бодото олзо доход 5,5 процентээр ехэ болобо.

РСФСР-эй арадай ажахыда 1970 ондо 54,4 миллион хүдэлмэришэд ба алба хаагшад ажаллажа, 2,1 процентээр олон болобо.

Хүдэлмэришэд болон алба хаагшад һарадаа дунда зэргээр 126 түхэриг салин абажа, харин ниитын жасаһаа түлэгдэһэн элдэб тэдхэмжэ тоолохо болоо һаа—170,7 түхэриг һара соогоо абажа байгаа. Тэрэнь 1969 онойхиһоо 4,7 процентээр дээшэ гарана. Колхозниггуудай ажалай түлөөһэн 7 процентээр дээшэлһэн байна.

1970 он соо гэр байра бариха ехэ программа бэелүүлэгдээ гээд РСФСР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ. Хото городуудые, бусадшье һуурин газарнуудые болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдээ һэн. Арадай гэгээрэлэй, эрдэм соёлой бүри ехэ хүгжэлтэ туйлагдаа. Эмнэлгэ-һэргылэлгын, элүүрые сахилгын бусадшье эмхи зургаанууд олошороо.

Россин Федерациин улад зоной тоо 1971 оной январиин 1-нэй мэдээгээр 130,7 миллион хүн байба.

(ТАСС).

...ДЭР ХАЙРА ШАН

...эрдэм наукые ба шэнэ тех... хүгжөөлгэдэ гүрэнэй урда ...ехэ габьяатай байһанайнь, ...ба ниитэ-политическэ ехэ ...ябуулга хэдэгэйнь түлөө, тү... 60 наһа гүйсэһэнтэйнь да... ...дуулан, СССР-эй Верховно ...эй Президиум Социалис Ажа... Герой, СССР-эй Науканuудай ...миин президент, академик ...слав Всеволодович **Келдышые** ...та ба хадуур» гэһэн гурбадахи ...медаляар шагнаба.

(ТАСС).

МҮНӨӨ ҮЕЫН БАЙДАЛ БА УРАН ЗУРААША

«Мүнөө үеын байдал ба уран зурааша» гэһэн асуудалаар РСФСР-эй Уран зураашадай союзай правлениин түрүүлэгшэ Г. Коржевой дүрбэдэхи пленум дээрэ хэһэн элидхэл соонь Россин Федерациин уран зураашадай урда мүнөө табигдажа байгаа зохёохы ба эмхидхэлэй шухала зорилгонууд тодорхойлогдоһон байна.

Уран зурагай искусствын олон түлөөлэгшэд элидхэл тушаа үтэ хэлээ. Тэдэнэй тоодо М. Аникушин (Ленинград), С. Дудник (Москва), А. Курнаков (Орёл), С. Ткачев (Московско область), А. Осипов (Яхад), Р. Нурмухаметов (Уфа) гэгшэд оролсоно.

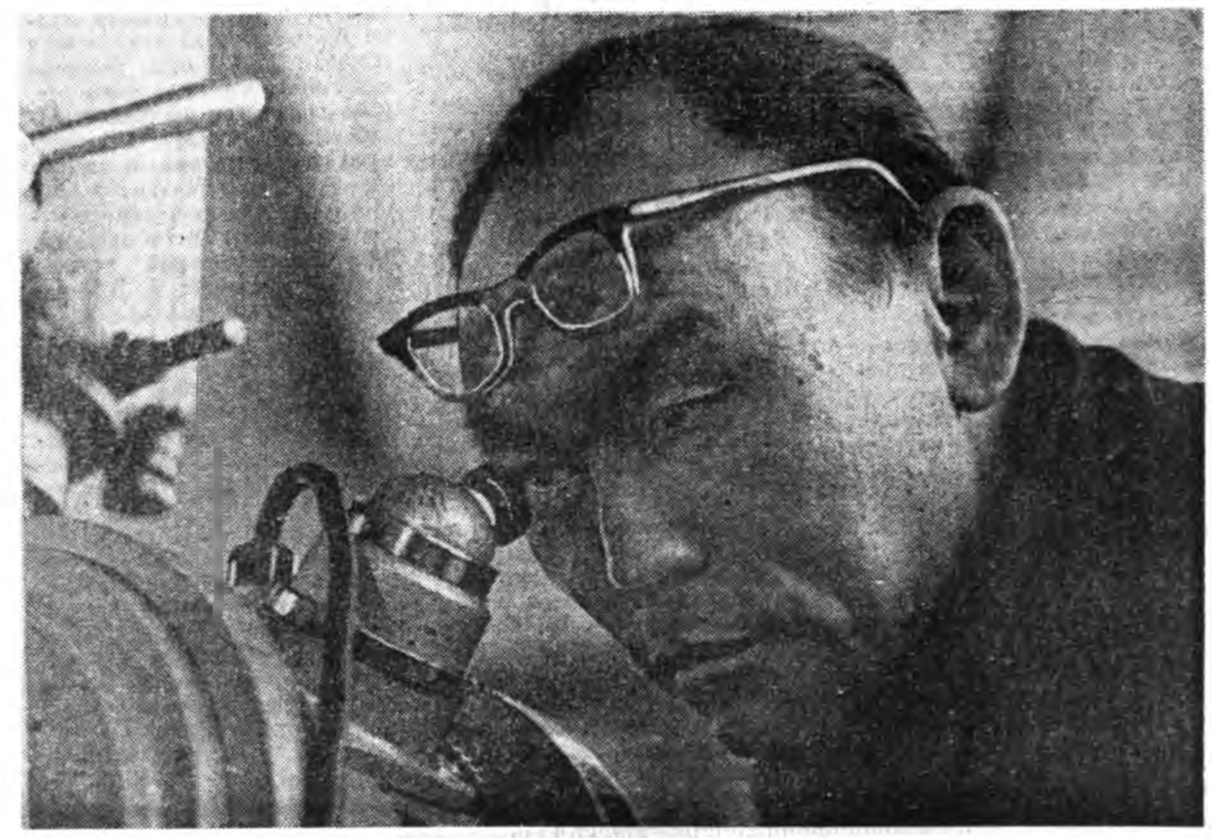
Пленум февралиин 9-дэ ажалаа дүүргэбэ.

КПСС-эй ЦК-да эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые пленумдэ хабаадагшад нэгэн һаналаар баталан абахадаа, уран зурагай гол тэмэ—мүнөө үеын байдал харуулхын тулада уран бэлигээ бүхыдэнь зорюулхабди гэжэ парти ба арадые найдуулба.

(ТАСС).

КПСС-эй XXIV СЪЕЗДЫН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Улаан-Үдын прибор-бүтээлгын заводой фрезеровщик, коммунис ажалай ударник Михаил Михайлович Убеев 15 жэлэй туршада хүдэлиэ. Тэрэ гансахан һайнаар ажаллана бэшэ, мүн залуу хүдэлмэришэдые мэргэжэлдээ һургана. Нүхэр Убеев ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой түрүү фрезеровщик М. М. Убеев.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

5 МЯНГАН ТҮХЭРИГӨӨР

Шэнэ-Бэрээнэй механическа заводой коллектив трактор, машинануудые заһабарилха даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг юм. Энэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө социалис мүрысөөндэ оролсон, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлжэ байна. Тиин январь һарынгаа даабариһаа гадуур 7 трактор, «ГАЗ-51» түхэлэй 4 автомашина заһабарилжа, автомашинын хойно шагтагалха тусхай прицепүүдые бүтээн гаргаһан байна. Мүн лэ трактор болон автомашинанuудай двигательнүүд олоор заһабарилагдаа. Тиигэжэ даабариһаа гадуур 5 мянган түхэригэй продукци худалдагдаба.

К. ЛЕОНОВА.

Загарайн аймаг.

БАЯРТАЙ МЭДЭЭСЭЛ: ЗУУНЬАА—100

Түрэл Коммунис партиингаа ээлжээтэ XXIV съездые ажалай эрхим амжалтаар угтаха гэһэн бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ оролсоһон Анаагай совхозой ахалагша хонишон Цыдендоржо Чимитовэй бригада энэ жэлдэ отарынгаа зуун хонин бүриһөө зуун хурьга түлжүүлхэ уялга абаһан юм. Дүршэл шадабари ехэтэй энэ хонишон суг ажалладаг Дашима һамгантаяа хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ гэжэ үсэд шангаар ажаллажа байнхай. Тобир тарган хонидһоонь сула һайн түл абтажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлэгдэнэ.

Февралиин 3-най үдэр Байсын-Үбэрэй энэ бригадаһаа баяртай мэдээсэл абтаба. Эдэнэр отарынгаа 480 эхэ хонидһоо 480 хурьга абаад, бултыень томо болгожо байна. Тиигэжэ бригадын хонишод зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьгатай боложо, абаһан уялгаяа дүүргэбэ. Хонид хурьгалжа үргэлжэлһөөр.

Хори. **Ж. БАДМАЕВ.**

ЖЭЛ БҮРИ УРАГШАА

Захааминай аймагай «Победа» колхозой һаалишад үнгэрэгшэ жэлые нилээд ехэ амжалтатайгаар дүүргэһэн байна. Тэдэнэр өөр өөрынгөө социалис уялгануудые сүм бэелүүлээ.

Мүн нёдондо бүхы колхозой һү һааляганьшье дээшэлээ. Жэшээнь, 1969 ондо тус колхоз хамта дээрээ 6586 центнер һү һааһан байгаа һаа, 1970 ондо тэрэнээ 6780 центнертэ хүргэһэн байха юм.

Тус колхоздо һү ехээр һаажа, ажалай амжалта туйлаһан түрүү һаалишад олохон юм. Хонтурын һүнэй гүүртые даагша, аймаг доторoo суута гараһан һаалишан Ханда Доржиевна Абидуева тэдэнэй нэгэн болоно. Энэ нүхэр мал ажал дээрэ 20 гаран жэлдэ хүдэлжэ, ехэхэн дүй дүршэлтэй болоһон. Тиин энэшье жэлдэ тэрэ үнеэн бүриһөө 1809 литр һү һаажа, тугал абажа түлжүүлээ. Ханда Доржиевнагай ажал хүдэлмэри үндэрөөр сэгнэгдэжэ, ажалай Улаан Тугай орденоор ба В. И. Ленинэй ойн баярай медаляар шагнагданхай юм.

Мүн һаалишад В. Гончикова, Н. Будаева, Ц. Цыренова гэгшэд оролдосотой бэрхэ ажалаараа шалгарһан байна. Тус колхозой һаалишад 1971 ондо үшөө ехэ амжалта туйлаха зорилготой. Түрэл партиингаа XXIV съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хам оролсоод, абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө шангаар тэмсэжэ байнад.

Б. ШОЕНОВ.

...ария Цыбиковна Юмсунова Улаан-Үдын аймагай «Улаан-...го» колхозой гурбадахи фермэдэ һаалишанаар хүдэлжэ ...аг. Гурбан жэлэй туршада ажаллажа байхадаа, эрхим ...лишанай тоодо ороо. Нёдондо үнеэн бүриһөө 2400 кило...м һү һаажа, социалис мүрысөөндэ шалгарба. ЗУРАГ ...ЭРЭ: М. Ц. Юмсунова.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

ХОРИ МЯНГААР НЭМЭБЭ

Хориин аймагай ажахынууд байгша ондо үбэлэй 46 мянга, хабарай 4 мянга шахуу хурьгадые абаха ёһотой юм. Хаража байһан эхэ хонин бүриһөө 85 хурьга, 3 килограмм нооһо хайшалха—хонишон бүхэнэй уялга мүн.

Январь һараһаа эхилжэ ажахынуудта түл абалгын хаһа ороо бэлэй. Шэнэ жэлэй түл абалгада, тэдэнээ бүрин бүтэнөөр тэнжээхэ хэрэгтэ малшад үнинэй бэлдээ һэн. Харин тиигэжэ январь һарын түгэсэхэдэ, аймагаймнай хонишод ниитынгээ һүрэгые 20 мянган хурьгаар олошоруулһан тухайтаа мэдээсэбэ.

Анаагай, Георгиевска, Үдын совхозуудта түл абалга бүришье һаа эмхитэйгээр үнгэрнэ. Жэшээлхэдэ, Анаада долоо мянга, Георгиевска совхоздо—зургаа, Үдын совхоздо табан мянган хурьгад абтаад байна.

Зуун хонинһоо 95 хурьга абая, 3,3 килограмм нооһо хайшалая гэһэн үүсхэл Анаагай совхозой 3-дахи отделениин (эрхилэгшэнь А. И. Козлов, бригадирынь Г. Б. Базаржапов) хонишод гаргаһан юм. Хонишод хэлэһэн үгэдөө хүрэхын тула гараһан хурьгадаа гарзагүйгөөр түлжүүлжэ байнхай. Тэдэнэй харууһалжа байһан 3638 эхэ хонидһоо 2695 хурьган январь һара соо абтаба. Энэнь зуун хонинһоо 75 хурьган абтаһан болоно. Мүнөө хурьгад тэндэ абтажал байһаар. Отарын зарим хонишодой хурьга абаһан дүн холо дээгүүр. Жэшээлхэдэ, хонишод Галина Доржиева—90, Зоя Жамсаранова 82 хурьга зуун эхэ хонин бүриһөө абанхай.

Д. ДОРЖИЕВ.

Түрүүшын һараһаа амжалтатайгаар

Арадай ажахын элдэб ашаа шэрэхэ түрүүшын кварталай түсэбые болзорһоонь урид, мартын 29-дэ дүүргэхэ гэһэн уялга түмэр замай Улаан-Үдын отделениин коллектив абаһан байгаа.

Тэдэнэр абаһан уялгаяа дүүргэхын тула жэлэй эхинһээ хойшо шангаар тэмсэжэ ороо. Даабаринь сүүдхэ бүхэндэ үлүүлэн дүүргэгдэһэн юм.

Отделениин машинистнүүд поезднуудые аюулгүй һайнаар, түргэнөөр ябуулхые оролдоно. Диспетчернүүд, мүн поезднуудые ябуулха хэрэгтэ хабаадалсадаг ондоошье хүдэлмэрилэгшэд машинистнүүдтэ ехэ туһаламжа хүргэнэ. Вагонуудые ашагтай һайнаар хэрэглэхэ асуудалда саг үргэлжын анхарал хандуулагдадаг болоо.

Түмэр замшад январь соо һайнаар ажаллажа гараа. Ашаа шэрэхэ һарын түсэб январиин 29-дэ дүүргэгдээ.

М. САВЕЛЬЕВ.

ТҮРҮҮШЫН АМЖАЛТАНУУД

ТҮГНЭ тосхон. **(Телефоноор абтаба).** Манай совхозой хүдэлмэришэд партиин XXIV съездын хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө габшагай тэмсэнэд. Жэшээлхэдэ, республикын габьяата хонишон Дондок Сахияевич Батуев һамгантаяа, хоёр үхибүүдээрээ 450 хурьга абаад, гарзагүйгөөр түлжүүлжэ байна. Хурьгалхаар үлэһэн хонидһоо Батуевтан нэгэшье толгой хоролтогүйгөөр түлынь лаб абаха гэжэ найдагдана. Тиин зуунһаа зууе абаха гэһэн социалис уялгала съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр гүйсэд дүүргэхэ.

Совхозоймнай һаалишадай оролдосоор январьда һү һааха түсэб 115, түрэндэ худалдаха даалгабари 105 процент бэелүүлэгдэбэ. һара соо үнеэн бүриһөө 140 килограмм һү абахын орондо һаалишан М. Н. Корнакова—151 килограмм, Калашникова—162, З. В. Красинская 193 килограмм һаагаа. Бүхы совхоз дээрээ мүнөө сүүдхэдээ 5 центнер һүн нёдондонойхиһоо ехээр һаагдажа байна. һү гүрэндэ худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэбые партиин съездын нээгдэхэ үдэрһөө урид бэелүүлхэ аргатай.

А. ДОРЖИЕВ,
Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой парткомой секретарь.

Съездһээ съезд хүрэтэр (XXIII — XXIV)

АРАД ЗОНОЙ ЭРИЛТЭДЭ—ГОЛ АНХАРАЛ

...вет арад Коммунис партиин ...I съездын шиидхэбэриие бэелүү... арадай ажахые хүгжөөхэ түсэб... табан жэлые амжалтатайгаар ...гэбэ. Партиин Директивэнүү... хараалагдаһанай ёһоор, арад зо... хэрэглэмжын эд бараа үйлэдб... ...гэй промышленностиин һалбари... ...хурдан түргэнөөр хүгжөө. ...һалбаринуудай нэгэн нютагай ...мышленность болоно. Республи... ...най нютагай промышленность ...табан жэлэй хугасаада хүгжэлтын замаар урагшаа дабшажа, ...укци үйлэдбэрилгые нилээд үр... ...н байна. Сасуулжа харахада, ...ы юумэн эли болодог гэдэгтэл, ...хэлэһэнээ тодорхойлһон хэдэн ...мэгэ дурдамаар.

...Хэрбээ 1965 ондо республикын ...эй нютагай промышленностиин ...предприятинууд 11506 мянган тү...хэригэй продукци бүтээн гаргаһан ...һаа, тэрэнээ 1970 ондо 21303 ...мянган түхэригтэ хүргэһэн байна. ...Түрүүшын жэлэйхитэй сасуулхада, ...табан жэлэй туршада продукци үйлэдбэрилгын ургалта 184.2 ...процентдэ хүргэгдөө. **Министерство** **...бүхы дээрээ табан жэлэй даабариие** **...болзорһоонь холо урид, ноябриин** **...-дэ дүүргээд, түсэбһөө гадуур 3,6 миллион түхэригэй элдэб зүйлэй хубсаһа хунар оёһон, амһарта, мебель гэхэ мэтые бүтээһэн байна.**

Табан жэлэй туршада ажалай бүтээсэ 39,7 процентээр дээшэлээ. Энээнэй ашаар 6,565 миллион түхэригэй продукци бүтээн гаргагдаа.

Нютагай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд арад зоной ургажа байгаа эрилтэ хараадаа абан, ямар эд хэрэгсэл бүтээхэ, үйлэдбэреэ ямар шэглэлтэйгээр хүгжөөхэ тухай һайн бодомжолжо үзэһэн байха. Табан жэлэй хугасаада хэдэн предприяти шэнэдхэн хубилгагдаа, технологинь нарижуулагдан һайжаруулагдаа. Хамта дээрээ 500 мянган түхэригэй 900 элдэб шэнэ түхеэрэлгэ тодхогдоһон байна. **Партиин XXIII съездын Директивэнүүдые бэелүүлжэ, предприятинууд 1966 онһоо хойшо үйлэдбэреэ шэнэдхэн хубилгаха, шэнэ техниинээр хангаха, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха эрхэ байдал хүдэлмэришэдтэе олгохо талаар** хараалагдаһан түсэб дүүргэжэ эхилһэн юм.

Үнгэрһэн табан жэлэй хугасаада нютагай промышленностиие хүгжөөхэ хэрэгтэ 3.180 мянган түхэриг һомологдоо. Энээнэй ашаар предприятинуудай гол фонднуудай горитой хубинь шэнэдхэгдэһэн, һэльбэн заһабарилагдаһан байна. 1966 онойхитой сасуулхада, 1970 ондо үйлэдбэриин гол фонднууд 1,3 дахин ехэ болоо.

Совет арадай ажана тэниглэн байдал жэл ерэхэ бүри улам һайжаржа байна. Тиихэтэй хамта тэдэнэр гоё һайхан, зохид янзын хубсаһа хунар худалдан абаха, гоё һайхан мебель, ондоо зүйлнүүдээр гэр байраяа шэмэглэхэ дуратай болоо. Продукци бүтээн гаргахадаа, арад зоной энэ эрилтэ аргагүй хараада абтана.

Предприятинууднай 1966—1970 онуудай туршада оёмол олон хубсаһа худалдаа наймааанай организацинуудта тушаагаа. **Хэрбээ табан жэлэй түрүүшын ондо үсөөн ассортиментын 4,6 миллион түхэригэй зүйлнүүд тушаагдаһан байбал, мүнөө жэл соо 10 миллион түхэригэй хубсаһан худалдаа наймаанда гаргагдана.**

Тиихэдээ арад зон ямар зүйлэй хубсаһа хэрэглэдэг, дуратайгаар худалдан абадагынь шэнжэлэгдэжэ, тиимэ зүйл бүри олоор оёхо гэжэ анхарагдана. Үхибүүдэй үмдэдэг хубсаһан урдань үсөөн оёгдогшо һэн. Харин мүнөө энэ зүйлэй хубсаһа хунар 1965 онойхиһоо аяар 3,8 дахин олоор оёгдодог болоо.

Эрэшүүлэй, үхибүүдэй үмдэн, эхэнэрнүүдэй, басагадай плати пумаажан бүдөөр оёгдоно. Хүбүүдэй һургуулидаа үмдэхэ костюм нооһон бүдөөр оёгдодог болоо. Эрэшүүлэй, үхибүүдэй торгон самса оёгдоно. Басагадай һургуулидаа үмдэхэ формо оёгдожо эхилээ. Простыня, пододеяльник, наволочка, хүнжэл, мүн урдань оёгдодоггүй ондоо зүйлнүүдые республикымнай оёдолой предприятинууд гаргадаг болоо.

Табан жэлэй хугасаада нютагай промышленностиин предприятинууд ехээр хүгжөө. Жэшээлхэдэ, Хяагтын эрэлгын-трикотажна фабрикын үйлэдбэриие үргэдхэхэ талаар горитой хүдэлмэри хэгдэбэ. Хуушарһан, бага бүтээсэтэй машина, техникын орондо 150 гаран шэнэ түхеэрэлгэ тодхогдоо. Фабрикын коллектив эдэ түхеэрэлгээ ашаглажа, шэнэ зүйлэй трикотаж хубсаһа нэхэн гаргана. 1965 онойхитой сасуулхада, шанарайшье, нэхэгдэдэг трикотажай тоогойшье талаар ехэ хубилалта хэгдээ. Табан жэлэй эхиндэ жэлдээ 561 мянган хубсаһан нэхэн оёгдодог һаа, мүнөө тэдэнэй тоо 940 мянганда хүргэгдэбэ. Мүн шэнэ зүйлэй трикотаж хубсаһан нэхэн оёгдоно. Фабрикын хүдэлмэришэдэй гараар нэхэгдэһэн сэбэр нооһон трикотаж зүйлнүүдые, нэрлэбэл, эхэнэрнүүдэй, эрэшүүлэй кофто, свитер, джемпер республикымнай магазинуудта наймаалагдадаг болоо.

Фабрикын урдахи зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэхын тула хүдэлмэришэдэй саг үргэлжын кадрнуудтай болохо хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Хамта дээрээ 500 гаран хүнэй байрлаха хамтын хоёр байра, шэнэ магазин баригдажа тушаагдаа. Тус бүридөө 24 байратай хоёр гэр баригдажа эхилээ.

Түмэр хэрэгсэл хэдэг Кировэй нэрэмжэтэ завод һүүлэй 4 жэлэй хугасаада шэнэдхэн хубилгагдажа байнхай. Хуушан зарим цехүүд үргэдхэгдөө, шэнэ цехүүд баригдана. Хүдэлмэришэдэй хубсаһаа һэлгэхэ, гараа, бэеэ угааха тусхай газартай хэб хэхэ шэнэ цех баригдажа, ашаглалгада оруулагдаба. Шаажан гүйлгэһэн амһарта олоор хэхын тула технологическа лини нарижуулан һайжаруулагдажа байна. Тэрэнэй дүүргэгдэжэ, хүдэлжэ эхилхэдэнь, гүсэ, бидон, кружка, мүн шаажан гүйлгэһэн ондоошье амһарта олоор хэгдэжэ, худалдан абагшадай эрилтэ хангагдадаг болохо юм.

Сухын арһанай завод, валенка дарадаг фабрика заһабарилагдажа байнхай. Тэндэ ажалладаг хүдэлмэришэдтэ тааруу һайн эрхэ байдал олгохо талаар мүн лэ ехэ хүдэлмэри хэгдээ.

Нютагай промышленностиин предприятинууд саашадаашье үргэдхэгдэхэ, һэльбэн заһабарилагдаха. Оёдолой шэнэ фабриканууд баригдахаар хараалагдана. Бабушкин городто баригдажа байгаа фабрика энэ жэлдэ ашаглалгада тушаагдаха юм. Бэшүүр тосхондохи оёдолой фабрикын 3-дахи ээлжээн мүн лэ 1971 ондо баригдажа эхилхэнь.

Оёмол хубсаһа, трикотаж зүйлнүүдые бүри олоор оёхын, нэхэн гаргахын тула шэнэ технологи үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ байна. Хубсаһа оёлгын агрегатно-групповой арга оёдолой предприятинуудта нэбтэрүүлэгдэжэ эхилээ. Агрегат бүхэндэ ямар нэгэн түхэлэй ажал хэгдэхэ юм. Энэ арга хэрэглэхэдэ, ажалай бүтээсэ дээшэлхэ, оёмол зүйлнүүдэй шанар һайжаруулагдаха ушартай.

Арад зоной хэрэглэмжын эд бараа бүтээн гаргадаг фабрика, заводуудай коллективүүд үнгэрһэн табан жэлэй үрэ дүн согсолжо байна. Үйлэдбэреэ хүгжөөхэ, продукциин шанар һайжаруулха талаар горитой хүдэлмэриин хэгдэбэшье, шиидхэгдэхэ ёһотой үшөө олон асуудал бии байһаар. Муу шанартай, худалдан абагшадай эрилтэ хангажа шадахагүй хубсаһа хунар заримдаа оёгдоһон зандаа. Продукциин ассортимент үсөөн. Шаажан гүйлгэһэн амһарта наймаанда хомор. Зарим предприятинуудта ажалай журам муу. Нютагай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд эдэ, мүн тэдэнэй ажалдахи ондоошье дутагдалнуудые мэдэрнэ.

Табан жэлэй үрэ дүн согсолон харахатаяа хамта, министерствын хүдэлмэрилэгшэд арга боломжонуудаа элирүүлэн хэрэглэхэ, үйлэдбэриин шухала асуудалнуудые шиидхэжэ, бии байгаа дутагдалнуудые зайсуулха хэмжээ хараалаа. Шэнэ табан жэлэй эрилтэтэй тааралдуулан, энэ жэлэй социалис шэнэ уялга баталан абабад. Бии байгаа түхеэрэлгэнүүдээ ашагтай һайнаар хэрэглэхэ, технологи нарижуулан һайжаруулха, тиигэжэ гоё һайхан, тааруу зохид хубсаһа хунар оёхо, трикотаж нэхэн гаргаха, ондоо зүйлэй һайн шанартай продукци бүтээн гаргаха гэжэ хараалагдана.

М. ЗАВГОРОДНЯЯ,
республикын нютагай промышленностиин министр.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ПАРТКОМ БА МЭРГЭЖЭЛТЭД

Хэрбээ арбан жэлэй саада тээ манай колхоздо оройдоол хоёр мэргэжэлтэ (зоотехник) байһан һаа, мүнөө гушан таба болонхой. Тэдэнэй 16-ниинь институт дүүргэһэн байха юм. Энээхэн баримта юу гэршэлнэб? Ажахыдамнай эрдэм бэлигтэй, һайн кадрнууд олошоржо, ямаршье асуудал шиидхэжэ байхаар бологдоо.

Зүгөөр мэргэжэлтэдэй олон бэлоошье һаань, тэдэниие зүбөөр хубаарилха, харюусалгыень дээшэлүүлхэ гээшэ шухала асуудал шуу. Мүнөө ажахыдамнай табан эрдэмтэ-зоотехник, гурбан ветврач, хоёр инженер-механик, хоёр экономист болон бусад мэргэжэлтэд хүдэлнэ. Тэдэнэр бултадаа Улан нютагта түрэһэн, хүмүүжэһэн. Тиигээд техникум, институдуудта һуража, тусхай мэргэжэлтэй болоһон хүнүүд. Колхозой правлени, партийна организаци хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ һайн байра байдал түхеэржэ үгэдэг. Үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо байрын хорёод гэр баригдаа, хоёр айлай байха типовой гэрнүүдшье баригдажа, мэргэжэлтэдтэ үгтөө.

Залуу мэргэжэлтэдэй шадабари хаража, тааруу ажал олгохо гээшэ тиимэ амархан хэрэг бэшэ. Энэ талаар колхозой парткомой эмхидхэһэн хүдэлмэри яһала бии. Хэдэн жэлэй саада тээ колхознай гээгдэнги ажахынуудай нэгэн байгаа. Илангаяа фермэ, отделенинүүдые даагшаар дүршэлтэй хүнүүд ажалладаггүй һэн. Тиимэһээ партийна комитет мэргэжэлтэдтэ хандажа, тэдэниие фермэ, бригадануудта хүдэлхыень дурадхаһан байна. Партийна суглаан дээрэ колхозой главна зоотехник байһан Сергей Гатапов Хилганын племфермые даажа абаха гэжэ һанамжаяа оруулаа. Ветврач Борис Будаев Яаригтын бригадын бригадираар хүдэлхые хүсөө бэлэй. Иигэжэл парторганизациингаа даалгабаряар, өөһэдынгөө һайн дураар фермэ, отаронуудта хүдэлхэеэ олон мэргэжэлтэд гараа бшуу. Нютагаймнай мэргэжэлтэд һайн хэрэгшье үүсхэжэ байдаг. Эрдэмтэ-зоотехник А. Т. Цыремпилова колхоздоо һайн үүлтэрэй хонидые бии болгохын тулада ехэ оролдолго гаргаһан. Мүнөө үедэ долоо мянга шахуу харууһалагдажа байдаг. Үүлтэртэ хонидые харууһалдаг ОТФ-гэй коллектив табан жэлэйнгээ даабарииe болзорһоонь уридшалан дүүргэө.

Ондоошье жэшээ бии. Буряадай АССР-эй габьяата агроном Бата Гармаев ажахыдаа лугомелиоративна отряд эмхидхэжэ, ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Һүүлэй хоёр-гурбан жэлэй туршада 500 шахуу гектар сабшалан ашаглалгада оруулагдаа. Тус отрядайхид сабшалангаа үрэжэлтэй болгожо, ган гасууршье жэлдэ баян ургаса хуряана. Ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг, партийна журамые наринаар сахижа байдаг мэргэжэлтэд колхозойнгоо экономико хүгжөөлгэдэ горитой аша туһа хүргэнэ. Тэдэнэр шэнэ онол аргануудые ажалда нэбтэрүүлхэһээ гадна, холын хараа шэглэлтэйгээр ажалаа эмхидхэжэ, ямар һайн хэмжээнүүдые бэелүүлбэл, мал ажал болон тарян ажалай һалбаринууд ашаг олзотой болохоб гэжэ бодожо ябадаг.

Тиимэһээл ажахын эхин партийна организацинууд илангаяа харюусалгата уялга даажа байдаг коммунистнуудта шанга эрилтэ табигдаха болоно. Гэбэшье колхозоймнай эды олон мэргэжэлтэдэй дунда ажал хэрэгтээ харюусалгагүйгөөр хандаха ябадал хаа яа ушардаг. Жэшээлхэдэ, нёдондо колхозой главна зоотехник, коммунист Д. Ш. Хобраковой ажалаа халирхайгаар хүтэлбэрилһэн дээрэһээнь үнеэд олоороо һубайраа. Һүн багаар һаагдажа, ойн баярай жэлдэ тус ажахы түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Мүн үнгэрэгшэ намар коммунист В. Р. Эрдынеевэй гэмээр хоёр полиин зелёнкые үмсын мал эдижэ дууһаа. Нүхэр Эрдынеев Уланай бригадын бригадир байһан аад, ямаршье хэмжээ абаагүй. Зүгөөр иимэ байдалые колхозой партийна комитет мэдэжэ байгаад, хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ табяагүй бшуу. Парткомой секретарь Ц. Б. Гармаев ажахын һалбаринуудые хүтэлжэ байдаг бригадирнуудай, мэргэжэлтэдэй харюусалгые дээшэлүүлхын тулада багаар анхарна. Гүрэнэй түсэб дүүргэхэ хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандадаг, ажалаа муугаар эмхидхэдэг коммунистнуудай тоосоон партийна бюрогой заседанинуудта шагнагдажа, шангаар шүүмжэлэгдэжэ байха ёһотой.

Манай колхоздо жэл бүри трактор, машинанууд олоор абтажа байдаг. Теэд механизаторнууд үсөөдэнэ. Хэрбээ бүхы техникые ашагтайгаар хэрэглэхэ болоо һаа, үшөө гуша гаран тракторист бэлдэхэ бологдоно. Мүн механизаторнуудай дунда ажалай журам эбдэхэ ябадал гарадаг. Архи ууһан дээрэһээ олон хүнүүд машина жолоодохо эрхээ хаһагдаа. Иимэ байдал колхозой главна инженер, коммунист Д. Б. Будажаповай һанаае заахашье зобооногүй бшуу. Зорилго юуб гэхэдэ, энэ жэлдэ трактор, комбайнуудай хүдэлмэриие хоёр халаан соо эмхидхэхэ, механизаторнуудай кадрнуудые олоор бэлдэхэ гээшэ колхозой правлениин, партийна организациин шиидхэхэ шухала зорилго болоно.

Шэнэ табан жэлдэ тус колхозой экономико нилээд хүгжөөгдэхөөр хараалагдана. Тиимэһээ колхознигуудай табиһан зорилгонуудые бэелүүлхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд ехэхэн үүргэтэй. Иимэ эрилтэ партимнай хододоо табижа байдаг.

Г. БАДМАЕВ.

Баргажан.

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАТ

КОММУНИСТЫН НАЙДАБА

МЕХАНИЗАТОРНУУД хэдэн үдэр соо таһалгаряагүй хүдэлжэ байба. Николай Савельевич Зверьков нэгэшье часаар холодохо аргагүй, тракторнуудай шугы соогуур хойшо урагшаа һүндэлжэ байхыень хараашалһаар лэ үдэрөө барана. Хэгдэхэ юумэниинь ехэ байгаа. Тракторнуудай һаадгүйгөөр лэ ажаллажа байхадань, тэрэнэй һанааниинь амардаг, багахан сүлөө ороһон шэнги бологшо бэлэй.

Хүсэтэ бульдозерой хүндөөр «уухилһаар» газарай хүрьһэ онги татан, бургааһа модые үндэһэтэйнь хобхолон түлхижэ байхада, Николай Савельевичэй бэень жэхэгэд гэнгэхэ. «Хэзээл энэ тракторнай эбдэршэнэ ааб» гэһэн бодолдо нэгэтэ бэшэ абтадаг байгаа. Теэд мүнөөнэй техникэ хүсэтэй даа... Урданайхи шэнги бэшэл! Иигэжэ ажаллажа байхадаа бригадирай бодолдо олон юумэ һанагдаад абана.

1936 он. Николай Баргажанай МТС-тэ ерэжэ, түрүүшынхеэ тракторай рульда һуугаа һэн. Механизаторай курса дүүргэһэн залуухан хүбүүндэ «ЧТЗ» трактор даалгагдаа. Хожомынь «газогенераторта» һуугаа. Хоёр жэлэй үнгэрһэн хойно тракторна бригадын бригадир болоо. Энээхэн хэдэн жэлэй хугасаае Николай Савельевич зүүдэн шэнтеэр һанаандаа оруулна. Гэбэшье ажалайнгаа түрүүшын замые хэзэшье мартадаггүй. Эдир залуу ябахадаа тулиһаншье, зобоһоншье байха.

Нэгэтэ Николай Савельевич шэнэ газар хахалха гэһэн даабари абаад, трактортаа һуужа, Хүнтэйн талада гараа һэн. Теэд загуун татаад, хоёр-гурба тойроод байхадань, тракторайнь подшипник хайлашоо. Энээнэйнгээ түлөө бригадиртаа зэмэлүүлбэ:

— Шамда найдажа, һайн трактораа үгэһэмнай юу хэбэ гээшэбши?.. Хэдэн үдэрөөр ажалыемнай һаатуулааш!

Залуу механизатор бригадиртаа зэмэлүүлхэдээ юушье дуугараагүй. «Хэдэн үдэр»! Энэ үгэнь досооһоонь удаан гарангүй ябаа һэн. Мүнөө Николай Савельевичэй урдынгаа ябадалые һанахадань жэгтэй шэнгеэр үзэгдэдэг. Тракторнууд хододоо эбдэрдэг байһан. Заахан лэ харууһа муутай байлгахадашни нэгэл юумэниинь эбдэршэн алдаха. «Тэрэ түрүүшын подшипнигай хайлаха ушар миниил өөрымни дүршэлгүй дээрэһээ болоо, Залуудааб» гэжэ Николай Савельевич мүнөө хэлэнэ.

— Ажалай замай эхиндэ муутай, һайнтайшье юумэн олон байгаа һааб даа. Алиниень һанахабши. Аха нүхэдтөө зэмэлүүлһээр, өөрөөшье бэрхэшээл үзэһөөр хүн болоо бэзэбди,—гээд нүхэр Зверьков хөөрэдэг.

«Тулиһан хүн сэсэн болодог» гэжэ буряад арад хэлсэдэг. Николай Савельевич 1940 он болотор механизатораар хүдэлөөд, зургаан жэлэй туршада сэрэгэй албанда ябаа. Удаань баһал Баргажанай МТС-тэ мастерскойе даагшаар хүдэлөө, хожомынь бригадираар, механигаар ажаллаа. Иимэ тушаалнуудые даажа байха үедөө 1955 ондо партиин гэшүүндэ кандидат болоһон. Жэл үнгэрһэн хойно КПСС-эй гэшүүндэ абтаһан байна. Коммунист хүн гээшэ ажал хэрэгтээ үнэн сэдьхэлһээ хандаха, зоной дунда жэшээ харуулха ёһотой. Ямар даабари үгтэнэб—тэрэниие хододоо дүүргэжэ байха уялгатай! Тиимэһээл коммунистын үүргэ, харюусалгань аргагүй ехэ гэжэ Николай Савельевич ойлгодог. Тэрэ партида ороһон сагһаа хойшо ходо харюусалгатай даабари дүүргэжэ ябаа.

1959 он. Коммунист Зверьков партиин райкомой даалгабаряар колхозой (мүнөө Хурамхаанай совхоз) тракторно-тарян ажалай бригадираар ажаллахаяа гараа. Найман жэлэй туршада энэ тушаалда ябажа, тарян ажалда түрүү аргануудые үргэнөөр хэрэглэхын тула хамаг оролдолгоёо гаргаа.

— Манай бригада Баргажанда эгээл түрүүшынхеэ кукуруза тарижа захалаа һэн. Зүб квадрадуудые яажа гаргаха тушаа мааналһаа һураһан хүнүүд аймаг соо олон байха,—гээд Николай Савельевич омогорхоно.

Тэрэнэй бригадын ажалдаа нэбтэрүүлһэн һайн юумэнь ганса энэ бэшэ. Севооборотой заабаринууд үргэнөөр нэбтэрүүлэгдээ. Эртын паар ехээр хахалагдадаг болоо. Үрэһэ хүрэнгын шанар һайжаруулагдаа. Эдээнэйнь ашаүрэ ехэ байгаа. Паарлаһан газар дээрэһээ абтаһан шэниисэнь хабартаа хахалагдажа таригдаһанһаа ургасаараа гектарай 4—5 центнерээр ехэ байдаг байгаа. Бодоод үзэхэдэ, зуун гектарые эртын паар болгожо абахадал, аяар 400—500 центнерээр ехэ таряа хуряадаг байһан болоно.

1967 оной март. Хурамхаанай совхозой дирекцидэ шухала асуудал зүбшэгдэжэ байба.

— Николай Савельевич, таниие эмхидхэгдэһэн лугомелиоративна отрядай даагшаар томилхоёо байнабди. Энэ шэнэ коммунистда даалгаха гэжэ парткомой шэгдөө,—гээд совхозой директор хандаба.

Тус бригадада хүсэтэ техникэ... Коммунист Николай Савельевич Зверьков жэлһээ үлүү бригадынгаа хүдэлмэри... байһан тухайгаа һонирхолтойгоор хөөрэнэ... гэжэ газарта 300 гаран гектарай шугы сэбэрлэгдэжэ, сабшалан болгогдохо байба... рим газараараа шугын захаар сабшагдаха... биратай үбһэн абтадаггүй бэлэй. Гу... гектар дээрэһээнь оройдоол мянган це... рэхэгүй үбһэн хуряагдадаг һэн. Тиигэжэ... гада түрүүшын жэлдэ нилээд олон гектар... бургааһа сэбэрлэжэ, үбһэ сабшажа аба... гоо. Үрэжэл багатай сабшаланда минерал... жүүлгэ оруулагдадаг болоо. Урзанда... газарта тиимэ үтэгжүүлгэ хэгдэ... центнер үбһэн хуряагдаа һэн. Хоёрдохи... бригадынхид һөөг бургааһанһаа сэбэр... газараа диисхэдэжэ, борнойлжо, үндэһы... руулаад, зарим участогуудтаа зелёнко... байна. Олон гектарта үбһэнэй үрэһэн...

— Үнгэрэгшэ жэлдэ манай бригада... той хамта 5800 центнер тэжээл бэлэд... һан байгаа. Урдань мянгаад центнер ү... даг газарнай лугомелиоративна отряда... үрэжэлтэй болгогдожо, иимэ болоол д...—коммунист Зверьков хөөрэнэ.

Бригадын ажалай зүбөөр эмхидхэ... хада, гаргашань бага болоно... хүдэлмэри сабшалгаһаа эхилээд, һүрил... тэрөө оньһожоруулагданхай. Техникэ... жэл бүри олошорно. Хүсэ ехэтэ «С-100»... шье даалгагдажа үгтэнхэй. Тэрээгээр... үедэ «Ородой шабар» гэгдэдэг газарта... метр утатай һубаг, ханаабууд татагдажа... тынь хатаагдаа. Саг үргэлжэдөө энэ... юһэн хүн хүдэлдэг. Байгша ондо механизатор... нуудай хүсөөр үшөө 30 гектарта шугы... сэбэрлэгдэхээр хараалагдана.

Коммунист Николай Савельевич... парткомой гэшүүнээр һунгагдаа, арадай... дай бүлэгэй түрүүлэгшэ.

— Манай совхоздо таби гаран эдэбхи... дай хинагшын уялга дүүргэнэ. Һаяар с... гэргэхэмнай. Малай үбэлжэлгын хари... хаһада фермэ, отаронуудаар хинагша... нууд эмхидхэгдэдэг юм. Шиидхэхэ зори... най ехэ даа,—гээд бригадир хөөрэнэ.

Гансашье өөрынгөө даадаг ажалда... ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр... хадаа коммунист Зверьков областной конференциин делегадаар һунгагдаа.

Т. ГАРМ...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунист Н. С. Зверь...
АВТОРАЙ ...

ЗОХИХО ХЭМЖЭЭН АБТАБА

Манай залуушуул ерээдүйн жаргалта байдалые—коммунизм зохёон байгуулалсаха зон болоно. Тиимэл хадань, ургажа ябаһан залуушуулые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ партийна эхин организацинууд гол анхарал хандуулха ёһотой.

Энэ талаар Хэжэнгын аймагай Худанай совхозой партийна организациин хүдэлмэриие абаад харабал, совхозойнгоо залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ анхарал үшөөл хүсэд хандуулнагүй гэжэ тэмдэглэмээр. Совхозой партийна комитедэй зүгһөө залуушуулай хэрэг ударидаха ямаршье хэмжээ ябуулганууд абтанагүй. Мүн партийна комитедэй заседани дээрэ ажахын комсомолой организациин хүдэлмэри тухай асуудал хаа-яахан лэ, ёһын тэдыдэ табигдана.

Имагтал иимэ шалтагаанһаа боложо, совхозой комсомолой организациин хүдэлмэри хангалтагүй байдалтай. Комсомолой гэшүүн бүхэндэ өөр-өөртэнь ямаршье даабари үгтэнэгүй. Ажал дээрээ шалгарһан залуушуул комсомолдо абтанагүй шахуу. Мүнөө совхозой үйлэдбэри дээрэ ябаһан бүхы комсомолшуудай оройдоо 35 процентнь социалис мүрысөөндэ хабаадана. Комсомолой хамтын суглаан үсөөн үнгэргэгдэдэг болонхой. Комсомолой политһуралсая илангаяа муугаар ябуулагдана.

Эдэ бүхы дутагдалнууд һаяхан КПСС-эй райкомой бюрогой заседани дээрэ Худанай совхозой парткомой секретарь Д. Б. Борбоевой хэһэн тоосоо зүбшэн хэлсэхэ үедэ элирүүлэгдэһэн байна. Тиин эдэ дутагдалнуудаа усадхаха зорилгоор хэмжээ дары абахыень КПСС-эй райкомой бюро тус совхозой парткомые уялгалба.

Р. ЦЫМПИЛОВ.

«Байкальский прибой» гэжэ амаралтын байшанда модошо дархашуулай хүсөөр шэнэ клуб баригдажа байна. Клубай барилгада Д. Ф. Гвоздинскиин хүтэлбэрилдэг бригада һайнаар ажаллана. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Ф. Гвоздинский, В. П. Корчин гэгшэд.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

САБШАЛАН—МАНАЙ БАЯЛИГ

АДХАШЬЕ ҮБЬЭН ТЭЖЭЭЛДЭ НЭМЭРИ

Һү, мяха, тоһо хэдэн хуби ехээр абахамнай гэжэ «ура!» хашхаралдаад лэ, нэгэ үндэһэн шухала асуудалые—тэжээлэй асуудалые манайда үнихэнэй мартаһан гэхэ гү, дүжэр болотороо хөөрэлдөөд, тоохоёошье болишоо хэбэртэй агша. Мартаагүй хэлсэдэг, зүбшэдэг, һайн һайн шиидхэбэри абадагшье һаа, тэрэмнай хэлсээнһээ, хөөрэлдөөнһөө саашаа ошодоггүй, саарһан дээрээ үлэшэдэг, тиигээд үнеэхил үбһэ тэжээлээр дуталган боложо байдаг. Һүүлдэжэ ерэхэдээ хүдөө голнуудаймнай зарим сабшалан, бэлшээринүүдэй ногоон бүри муудажа, харганаа, бургааһаар дарагдажа байхань харамгай.

Жэшээнь, совхозой сабшалангай гурбанай нэгэ хубиһаа ехэнхиень эзэлдэг Зэдэ, Хуурлиг голнуудай сабшалангай ургаса ехээр муудаа. Урдань 3—4 һүри үбһэнэй абтадаг байһан газарта мүнөө 1—2 һүри байдаг. Гектар бүриһөө дунда зэргээр оройдоол 5—6 центнер үбһэн хуряагдада.

Энээнэй ушар шалтагаан юуб?

Ушарынь гэхэдэ, хүдөө голнуудай сабшалан шэбхээр үтэгжүүлэгдэхэеэ болишоо. Эдэ голнуудта үхэр малай хорёод гүүртэ үбэлжэдэг. Эдэ малай шэбхэ, шабааһаар сабшалангаа жэлдээ һайнаар, ёһотойгоор үтэгжүүлжэ байгаа һаа, хэды ехэ газар һайжаруулагдаха, ногоонойнь ургаса дээшэлүүлэгдэхэ байгаа гээшэб! Харин тиигдэнэгүй. Малай шэбхэ байраяа тойруулжа адхагдаад лэ, дүтэ тойроной газарай хүрьһэн галдагдажа, халаахай, шаралжаа ургана. Иигэжэ нэгэл газарта жэл бүри шэбхэ адхажа байхада туһа болохогүй, тодхор ушаруулна.

Эдэ гүүртэнүүдэй шэбхые холын сабшалан дээрэ гаргаха арга бии. Теэд энээн тухай анхарал табигданагүй. Мүнөө трактор, автомашинанууд олон боложо, эдэ гүүртэнүүдэй шэбхые холо саагуур абаашажа тарааха, сабшалангуудаа заһаань шэбхэжүүлхэ хэрэгтэй байгаа.

Арга байдаг һаань, малшад шарга, тэргээр шэбхээ саагуур абаашажа тараадаг байха һэн ааб даа. Теэд тиигэхэ арга олдодоггүй. 100 гаран толгой малда 2 хүн ажаллахадаа дал соохи шабааһаяа түүжэ, байраһаань гаргагшаанай болоод, үнеэхил 20—30 жэл соо адхадаг газартаа адхажал, обоолжол байдаг. Сүлөө туха олдохогүй. Шарга, тэргэмнайшье байхагүй даа. Тэргэ гээшэмнай хэгдэхэ, дархалагдахаяа болишоо ха юм. Газарай харада малайнгаа шэбхые далһаань газаашаньшье гаргахамнай бэрхэтэй болоо.

Манай нютагта эртэ хюруу унажа, ногоон эртэ хагдардаг, орой дулаардаг тула үбһэ тэжээл ехэ хэрэгтэй болодог. Теэд нэгэ үхэртэ ядаа гэжэл 4—5 центнер үбһэн хүртэнэ. Зелёнко, талха тарянай зүйл гээшэшье хомор, миил ёһын тэдыдэ бага зэргэ хүртэжэ болохо. Энээхэн үбһэ эдеэд, һэтэ хагдаар ябаһан малай тураха, зүдэрхэ тухайнь хэлээдшье яалай. Залуу малнай үбэлжэлгын үедэ томо болохо, шэгнүүрээ нэмээхэһээ байтагай үшөө хүнгэрһэн, сэмгэ алдатараа тураһан, үргүүлхэнь үргүүлжэ, «анихань» анижа ондо ородог. Тиигээд сэмгэлжэ, мяхаяа хүсөөжэ ядаһаар ябатарнь хахад зун үнгэршэхэ. Тиимэл хадаа манай эндэ мал 4—5 хүрэжэ бэеэ хүсэдэг байна бшуу.

Хэрбээ үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхээд, үбэлдөө залуу малаа тураангүй, шэгнүүрыень доошолуулангүй, бага зэргээр түлжүүлжэ, томо болгожо ногоон дээрэ гаргадаг болоо һаа, хэды шэнээн мяхан нэмэжэ абтадаг болохо һэн гээшэб!

Хэдэхэн жэлэй туршада хам оролсоод ажаллабал, ехэ юумэн хэгдэхэ, саашадаа гүримшэжэ, заншажа, сабшалангууд дээрэ ажал ехэ хэгдэхэ һэн. Манай совхоз таряа талха ургуулдаггүй, хээрэ талаар бэлэн ургаһан ногооёл сабшажа, хуряажа абаха ажалтай. Теэд даншье гандаа унаад һуухагүй, сабшалан дээрээ ажал хэхэ хэрэгтэй гээшэ ааб даа.

Урданда манай эндэхи зон жэлэй дүрбэн сагта һуурияа һэлгэжэ, үбэлжөөнтэй, хабарзаан, намарзаан, зуһалан гэхэ мэтын буусануудтай байдаг һэн. Зуһаланһаа бэшэ байранууд сабшалан дээрээ байдаг тула тэндэхи газар үтэгжүүлэгдэдэг байгаа. Мүнөө тиимэ гүрим үгы, үбэлжөөн, зуһалан лэ гэжэ байха. Оло дахин нүүжэ байхада малай бэлшээридэ һайн байхаһаа гадна, сабшалан һайса шэбхэжүүлэгдэдэг байгаа. Тэрэ заншал тухайшье бодомжолходо хамаагүй.

Тиихэдэ хүдөөгэй сабшалангууд, заха үзүүрнүүд, багахан талмайнууд харганаа, бүртэгэнөөгөөр, бургааһаар хушагдажа байна. Сабшалан сэбэрлэхэ хүдэлмэри ябуулагданагүй. Ороной түрүү колхозуудай жэшээгээр зарим сабшалан дээрээ олон жэлэй ногоо тариха хэрэгтэй байгаа.

Тиихэдэ хүдөө тайга элбэгтэйшье һаа, малайнгаа зунай бэлшээри тухай һанаагаа зобохоор болоо. Хүдөө голнуудаймнай бэлшээри зарим газартаа дундуурнь малай орожо ябахын аргагүй, бүтүү үдхэн бургааһа, бүртэгэнөөн ургашаһан байдаг. Галдажа гү, али самолёдоор хоро сасажа, эдэ бургааһа, бүртэгэнөө үгы хээ һаа, хэды ехэ шэмэтэй ногоотой бэлшээри нэмэжэ бии болохо гээшэб.

Хамагай түрүүндэ малай тэжээлэй, бэлшээриин асуудалые зүбөөр, һайнаар шиидхээгүйдөө мал ажалаа түргэнөөр хүгжөөхэмнай, хэдэн хуби ехэ мяха, тоһо абахамнай бэрхэтэй ха юм. Шиидхэхэ, анхарха юумэмнайл энэ. Тиигээд байхадаал, малаа олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлжэ шадахабди.

Б. ЛУБСАНОВ,
Захааминай аймагай Санагын совхозой һубай малай гүүртые даагша.

ГАНСА АМИЯА ХАРАНГҮЙ...

(Хориин аймагай Дээдэ-Тайлсын совхозой түрүү хонишон Леонид Егорович СКВОРЦОВОЙ хөөрөөнһ...

Хүдөө ажахыгаа ойрын жэлнүүдтэ хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай июлиин, декабриин (1970 он) Пленумууд дээрэ дэлгэрэнгыгээр хэлсэгдэжэ, саашанхи асари ехэ хараа зорилгонуудай баталагдаһаниинь хэндэшье мэдээжэ. Тиин бидэ, хонишод, түрэл партиингаа гаргаһан шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ эдэбхитэйгээр, бүхы хүсэеэ элсүүлэн оролсожо, түйлаһан амжалтануудаа улам батадхаха болонобди. Юуб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, шэнэ табан жэлэймнай түрүүшын жэлдэ түрэл партиимнай ээлжээтэ съезд зарлагданхай бшуу. Энэ баярта үдэрые амжалтатайгаар угтахын тула гансашье эрхим һайнаар хүдэлмэрилхэ бэшэ, мүн бии байгаа дүй дүршэлөө халан абалсаха, шэнэ түрүү арга боломжонуудые нэбтэрүүлхэ гээшэ тон шухала үүргэтэй бэзэ гэжэ тоолонob.

Эгээл мүнөө үедэ, түл абалгын түлэг дундаа ябажа байхада зарим отаронуудта дүй дүршэлгүй, түрүүшынгээ жэл ажаллажа байһан залуу хонишод, хурьгашад яһала бии ааб даа. Тэдэнэртэ али болохо аргаараа хамһалсажа, зарим тэды бэрхэшээлнүүдһээнь зайсуулха гээшэ бидэнэй нангин уялга болоно.

Би хонин ажалда хүдэлжэ эхилһээр арба гаран жэл болонхойб. Энэ хугасаа соо бригадымнай байдал нилээд хубилаа, һайжараашье. Хонид, хурьгадаймнай байра, дал хашаа мүнөөнэй гүримээр, шэнээр баригдаһан, хонишоднайшье дүй дүршэлөөр яһала баяжаһан тула өөһэдынгөө ажал табан хургандаал адли мэдэдэг.

Нёдондо хэды хүшэр хүндэ үбэлжэлгын тохёолдобошье, манай бригадын хонишод бии байгаа арга боломжонуудаа дүүрэнөөр хэрэглэһэнэй ашаар хурьга абажа түлжүүлхэ, нооһо хайшалжа тушаахаар хараалагдаһан даабаряа сүм бэелүүлээ бэлэйбди.

Энээндэ гансашье хонишодой бэшэ, мүн хурьгашадаймнайшье хубита яһала бии. Ушарынь хадаа бригадымнай хурьгашад һая гараһан хурьгадаа зооветеринарна заабариин ёһоор, һайнаар харууһалхые оролдодог юм.

Нарай хурьгад! Дүршэлтэй хүнэй абажа түлжүүлээгүйдэ яашье таарахагүй хүшэршье, тон орёошье ажал шуу. Мүнөө манай харууһалдаг эхэ хонидой отарада 450 хурьган абтанхай, үхэл гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байнхай. Бүхыдөө 600 шахуу хонидтойбди. Байгша ондо 100 эхэ хонин бүриһөө адагынь 85 хурьга түлжүүлхэ уялга абаһан байнабди. Энэ хараалагдаһан түсэб уялгаяа саг болзортонь бэелүүлхын тула бидэ нэн түрүүлэн эхэ хонидоо нажар, намарынь һайн бэлшээридэ, тарянай һууридa һайса бэлшээжэ, хүшэ тамирыень абхуулдаг заншалтайбди. Тобир тарган хонид үбэлэй хүйтэндэ бэлэхэнээр даагдадаггүй, үбһэ тэжээл ехээр гаргашалдаггүй, түл түрэсэншье һайн байдаг ха юм. Хоёрдохеёр, хүхэ ногооной шэмэтэйдэ һайса таргалһан хонид саг соогоо олоороо ототой болодог, үрэжүүлгэньшье түргэн саг соо үнгэрдэг. Отарымнай хонишодой нэгэн техник-үрэжүүлэгшэ юм. Тиимэһээ бидэ үрэжүүлгээ нэгэ һарын туршада үнгэргэхөөр хараалдагбди. Энэнь юугээрээ һайн бэ гэхэдэ, эртын хурьгад үбэлэй сагта ехэ боложо боргожопхойнууд, хүйтэ нойтондо даагдадаггүй. Тиихэдэ хонишод, хурьгашадташье һарын туршада хурьгадаа абажа дүүргээд байхадань ямар амар байдаг гээшэб! Зарим нэгэн энээниие тон буруутаар ойлгодог. Сүүдхын 30—40 хурьганай гарахада һамаржа, үлүү ехээр тухашархаяа айжашье болоо. Теэд үрэжүүлгынгээ тэмдэглэлые хараадаа абан, ажалаа зохидоор дундаа хубаарилаад, бэе бэедээ хамһалсажа ажаллабал ямаршье бэрхэшээлдэ һаатахагүйнь мэдээжэ.

Бидэ эхэ хонидоо түрүүшын саһанай оротор хагдаар элбэг холын бэлшээридэ адуулаад, ольбон хүйтэнэй буумсаар үбэлэйнгөө байрада бусажа ерэдэгбди. Эндээ ерээдшье байхадаа хонидоо үдэшэ, үглөөгүүрнь бага зэргэ үбһөөр халлуулаад, таһалгаряагүй бэлшээридэ гаргадагбди. Удаань хонидойнгоо хээли ехэтэй болоходонь түүбэрилэн илгажа, газаагаа барижа харууһалнабди. Тиигээд лэ хурьгадайнгаа гаража эхилхэдэ бүхы хониднай бэлшээридэ гаргагдахаяа болидог.

Мүнөө отарадамнай хурьгашанаар дүрбэн хүн хүдэлмэрилнэ. Һая гараһан хурьгадаа абаһаар эхэтэйнь хамта нэгэ хүһамаг соо 3—4 үдэрэй туршада байлганабди. Хэрбээ хурьгадай олоор гараа һаань, 2 үдэрһөө үлүү байдаггүй. Нарай хурьгадаа эхэдэнь хүхүүлхэһээ урид дэлэнгэйнь нооһо хайшалжа сэбэрлээд, хүхэнэйнь тобшоргой һаажа үзэдэг гүримтай зомди. Һая га... хурьгадай эхэтэйгээ хамта ба... шье һаань, үдэртэ 4 дахин... жа, хаража байжа уурагые... датарнь хүхүүлхэдэ һайн... гээ уурагта садаһан хурьга... шэндэ нэрбэгдэдэггүй, түргэн... гожодог юм.

Эхэтэйгээ хамта нэгэ та... соо байһан хурьгадаа 2—... ногойнь үнгэрхэтэй сасуу... гаажа, ехэ хаамагта амяараа... луулжа оруулнабди. Иигээд... хадаа 5—6 үдэрэй үнгэрэн... хобоодонь һайхан үбһэ,... най шэлбүүһэ, обёосой кисель... жэ үгэдэг гүримтай болонхой... Удаань дабһа долёолгожо,... тарянай зүйл эдюулэглэнэ... үедэ хурьгадаа сүүдхын... удаа хүхүүлнэбди. Хабаршаг... урин дулаанай унамсаар эн... рим бага зэргэ хубилга... Хурьгад үдэрэй игаабарида... гаргагдахадаа үбһэ, талхаяа... гаргашалжа захалдаг. Теэд... үедэнь тэдэниие һайхан ү... талха тарянай зүйл таһалдуу... гүй эдеэлүүлжэ, бүлеэн у... уһалхада һайн. Юуб гэхэдэ,... бартаа хурьгаднай сүүдхын... удаа хүхүүлэгдэнэ бшуу. Ти... һээ үлэн хооһоор байлгажа... болохогүй ха юм.

Уларилай дулааржа,... ногооной бултайжа эхилхэтэй... суу хурьгадаа эхэтэйнь... бэлшээридэ гаргажа эхилнэбди.

Эндэ манай отарын зарим... ажал хүдэлмэри хэлэгдэбэ... Зүгөөр ажал дээрэмнай... тэды дутагдалнууд ушардаг... нөөшье абаад харахада, хурьга... эдихэ талха тарянай зүйл,... неральна тэжээл үшөөл ас... даагүй байһаар. Тиихэдэ хо... шод, хурьгашадай байха гэр... сэд һайнаар дулаалагдаагүй,... лээ залһанииньшье саг соогоо... дэгдээгүй байжа, нилээд зо... гоо. Энэшье бараггайл юм... Мүн тиихэдэ газетэ, жур... һаатуулжа асардаг. Зарим о... рануудта радиоприемнигшье... байха юм. Ажалайнгаа һүү... һонин шэнэ юумэ дуулаха... ран хүрэдэг ааб даа. Теэд... нэй түлөө хэдэн арбаад ки... метрэй зайда оршодог совхоз... түб ошохо болболнай, ажал... урагшатай ябахагүйнь мэдээжэ.

Мүнөө бригадымнай хони... хурьгашад абаһан уялгаяа с... бэелүүлжэ, КПСС-эй XXIV съ... дые ажалай эрхим амжал... таар угтахаар бүхы хүсэеэ а... сүүлэн хүдэлмэрилжэ байнхай...

…ИНАЛТА, ШАЛГАЛТАЯА БҮРИ НАРИЖУУЛХА

…спубликымнай ажалшад найман табан жэлые. ленинскэ ойе …тайгаар дүүргээд, шэнэ та…эй түрүүшын оной түсэб …хын, партиин XXIV съездые …й түрэтэйгөөр угтахын түлөө …гээр тэмсэжэ байнад. Бу… арадай энэ хүдэлөөндэ Буряа… республикын арадай олон тоото …д эдэбхитэйгээр хабаадана. …ромышленна предприятинуудай, …ын эмхинүүдэй, хүдөөдэхи …нуудай, гүрэнэй, ниитын эм…рганануудай арадай хиналтын … пост, комитедүүдтэ хүдэлжэ …г арадай 26 мянга гаран хи… ехэхэн хүдэлмэри ябуулна. …түрэдэ аша туһатай хэрэг эр…э.

…ээ болгон, Улаан-Үдын … арадай хиналтын бүлэ… түрүүлэгшэнь нүхэр Т. П. Лав… …абаад үзэе. Түлишэ ба бусад …шануудые алмаха, хямгадахын … арадай хинагшадай хараалhан … ябуулгануудай ашаар …й коллектив үнгэрэгшэ жэл …нган тонно условно түлишэ, … миллион киловатт-час элек… элшэ алмаа. Бүхыдөө табан … туршада 28 мянган условно … түлишэ, 28 миллион кило… час электрын элшэ алмаг… …э ТЭЦ Ленинэй ойн баярай …рэй үеэр—апрелиин 21 — …рнүүдтэ алмаhан түлишөөрөө ….

…ктрын хүсэ нөөлгөөр республи… …торнай дүн дээрэ бага бэшэ …та түйлагдажа, гаргашалхаар …гдаhан бүхы элшэ хүсэнэй …роцентнь алмагдаhан байна.

…рин сэмбын фабрикын, …н-Үдын аймагай «Маяк» …ой арадай хинагшадай бүлэ… …й хүдэлмэри hаяхан Республи…ка арадай хиналтын комитедэй …он дээрэ хэлсэгдэжэ, дүй дүр…нь соргологдоо.

…үхэй эд, материал зүбөөр гар…ха, алмахын тула ямар хэм…үүдые бэелүүлхэб гэжэ эртээн… …дэрхойгоор хараалаад, фабри… хинагшадай бүлэг (түрүүлэг… … нүхэр Спиридонов). …ээ бодото дээрэнь дүүр… … болгохын тулада шармайн …оно. Техническэ түхеэрэлгэ хэр … ашаглагданаб, бэлэн болоhон …үкци шанарайнгаа талаар хэр …игданаб, ямараар хадагалагда… худалдаанда ябуулагданаб гэ… …радай хинагшад хёрхоор хина… …нза янзын шалгалта, рейд …кирэ болоод лэ үнгэргэдэг, … нэгэ дутагдалай элирүүлэгдэ… …дары усадхаха хэмжээ абадаг. …шадай халуун хабаадалгатай… … үнгэрөөшэ жэл фабрикада хэ… … арбан тонно түүхэй эд, оло… …ан киловатт-час электрын эл… …хэ мүнгэн алмагдаа.

…абрикын арадай хинагшад ал… … арьбалалта хэхын тула ехэ …ээри ябуулхатаяа хамта, үдэр …нгөө ажалаар алмалтын тодор… …жэшээ харуулдаг юм. Жэшээл… …, арадай хиналтын бүлэгэй гэ…н, аппаратна цехэй мастерай …лагша нүхэр Орловой бригада …1 килограмм түүхэй эд алмаа. …дай хинагшадай диилэнхы олон… … үйлэдбэриингөө даабари үлүү… …дүүргэдэг, эрхим шанартай про… … гаргадаг. Арадай хинагша … Хромова табан жэлэй тур… …а даабаряа ходо 115 процент… …доошо бэшээр дүүргэдэг байhан, 1967 онhоо хойшо имагтал нэгэдэхи сортын продукци бүтээнэ. Эдэ мэтэ ажалай түрүүшүүлэй, эдэбхитэй хинагшадай үргэн хабаадалгатайгаар фабрикын коллектив продукциингаа шанар дээшэлүүлхэ, үнэ сэнгыень хямдаруулха хэрэгтэ горитой амжалта түйлана.

АРАДАЙ ХИНАГШАДАЙ БЭЕЛҮҮЛХЭ ЗОРИЛГОНУУД

«Маяк» колхоз Улаан-Үдын аймагай түрүү ажахынуудай нэгэн гэжэ тоологдоно. Тэндэ жэл бүри үндэр ургаса хуряагдадаг, хүдөө ажахын продукци гүрэндэ худалдаха түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэдэг. Ажахынь түрүүшүүл, жэшээлхэдэ, арбан жэл соо нэгэшье гарзагүйгөөр шэнэ түл түлжөөжэ байhан тугалшан нүхэр Нетёсова нёдондо үнеэн бүриhөө 2300 литр hү hааhан hаалишад, нүхэд Лаптева, Родионова. Родионов гэгшэд арадай габшагай хинагшад юм. Үндэр бүтээсэтэ ажалай, эдэбхитэй хүдэлмэриин жэшээ харуулан, тэндэхи арадай хинагшад колхозой материальна хэрэгсэлнүүдэй бүридхэл hонородхохо, үбhэ тэжээл, электрын элшэ, түлишэ, түрхихэ зүйл алмахын тула hүүлэй үедэ ехэхэн оролдолго гаргаа. Тиигэhэнэйнь ашаар али бүхы гаргаша хорооходо, олзо оршо арьбадхаха зорилготой тэмсэл улам үргэдэжэ байнхай.

Арадай хинагшадай оролдолгоор үйлэдбэриин нөөсэ, арга боломжонуудые элирүүлэн ашаглаха хэрэг эрхилэгдэнэ,

Хинагшадай дохёогоор «Буржелезобетон» гэжэ нэгэдэлэй предприятинуудта үйлэдбэриин арга боломжо хэр зэргээр ашаглагданаб гэжэ республикын комитет hонирхобо. Абаhаар харахада түс нэгэдэлэй коллективүүд түсэб даабаринуудаа дүүргэдэг, олзо оршоёо дээшэлүүлдэг гэжэ hанагдабашье, наринаар шалгаад байхада, олон дутагдалнууд элирүүлэгдээ. Нэгэдэлэй барилгашадта мүнгэн шан үгэхэ гуримынь үйлэдбэриин нөөсэ ашагтайгаар эрхилхэ ябадалда хүдэлмэришэдые ехээр урмашуулдаггүй байба. Барилгын зарим хүдэлмэриин муу шанартайгаар, голодоhотойгоор хэгдэhэн дээрэhээ нэгэдэлэй предприятинууд хэдэн арбаад мянган түхэригэй хохидолдо ороhон байна. Ажалай журамай hуулаhаа шалтагаалан, барилгын унжагайрдаг, механизм түхеэрэлгын миин байха ушар үсөөн бэшэ үзэгдэнэ. Ганса үнгэрөөшэ жэлэй түрүүшын хахад соо ажалай эмхидхэлэй hулаhаа барилгашан бүхэн жэл соо арбан үдэр миин байhан жэшээтэйгээр hаатаhан байба.

Элирүүлэгдэhэн дутагдалнуудаа усадхахыень нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэдтэ эрид дурадхаhан, комитедэй тогтоолой дүүргэлтын ямар байhые тэндэхи арадай хинагшадай хүсөөр шалгаhан байха юм. Хүдэлмэреэ hайжаруулха хэмжээнүүдые абаhанай ашаар нэгэдэлэй предприятинууд үнгэрөөшэ жэлэйнгээ түсэб продукци гаргалгаар 102 процент дүүргэhэн, түсэбhөө гадуур 105 мянган түхэригэй түмэр-бетон зүйлнүүд шэнэ барилгада үгтэhэн, хүдэлмэришэн бүхэнэй бүтээhэн ажалай хэмжээн урданайхиhаа 5 процентээр дээшэлhэн байна.

Арадай хиналтын зургаанууд гүрэнэй ашагые хамгаалан, элдэб хазагай ябадалнуудтай тэмсэхэ зуураа, зарим тушаалтаниие зэмэлхэ, харюусалгада хабаадуулха баатай болодог. Тиин 1970 ондо гүрэнэй ба үйлэдбэриин журам эбдэhэн, түсэб уялгануудые таhалдуулhан, ниитын зөөри үриhэн, үбэршэлhэн ажахыда эзэн бусаар хандаhанай түлөө 500 гаран тушаалтан зэмэлэгдэhэн, тэрэ тоодо 188 хүн мүнгэн яла түлэhэн байна. Гэмтэй хүнүүдтэ яла ашажа хэhээхэдээ. гүрэндэ тэдэнэрэй ушаруулhан хохидол тэхэрюулхэ зайлашагүй хэмжээн бэелүүлэгдэнэ бшуу.

Республикын арадай хинагшадай хүдэлмэриин үнгэрөөшэ жэлэй дүн харахада, хиналтын зургаануудай эмхидхэлэйнгээ талаар улам бэхижэhые, хүн зоной дунда бүри хүндэтэй болоhые гэршэлнэ.

Гэхэтэй хамта үшөөл hулаар хүдэлдэг арадай хинагшад бии гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, зарим газарта арадай хиналтын бүлэг, постнууд ёhо тэдысэ эмхидхэгдээд лэ, бодото дээрээ шалгалта хиналтын хүдэлмэри ябуулнагүй. Тиимэ эмхинүүдтэ аймагуудай арадай хиналтын комитедүүдэй зүгhөө зохихо туhаламжа үзүүлэгдэнэгүй, шанга эрилтэ табигданагүй. Бүлэг, постнуудай бултадаа эдэбхитэй hайнаар хүдэлдэг, саг соонь дутуу дундануудые элирүүлдэг байгаа hаань, мүнөө комитедүүдэй зүблөөн дээрэ юрэнхы асуудалнууд үсөөнөөр, харин үйлэдбэриие ашаг үрэ ехэтэй болгохо гол асуудалнууд олоор зүбшэгдэхэ hэн. Предприяти, барилгын эмхи, колхоз, совхозуудай арадай хинагшадай бүлэг постнуудай бүгэдөөрэн эдэбхитэйгээр хүдэлжэ, ажал ябуулгадаа олониитые үргэнөөр хабаадуулжа шадабалнь, комитедүүдэй хүдэлмэриин улам hайжархань дамжаггүй. Тиимэhээ арадай хиналтын зургаан бүхэниие эмхидхэлэйнь, ажал хэрэгэйнь талаар улам hайжаруулха гээшэ нютагай партийна организациин зайлашагүй зорилго болоно.

Арадай хинагшадай хэжэ, бүтээжэ байhан ажал хэрэг тухай улад зоной дунда мэдээсэхэ мүн лэ шухала. Хэhэн хүдэлмэри тухайгаа хиналтын эмхи зургаанууд байд гээд лэ коллективүүдэй урда тоосохо, ажалшадай захяа оруулhан дурадхалнуудай хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байhан тухай мэдээсэхэ уялгатай.

Мүнөө арадай хинагшадай урда табигдаад байhан гол шухала зорилгонуудай нэгэн юуб гэхэдэ, экономикын, алмалта арьбалалтын асуудал болоно. Шалгалта хиналтын горитой хүдэлмэри ябуулагдабашье, нэгэл гол зорилгодо—үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ хандуулагдаhан байха зэргэтэй. Энэ шухала уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлхын тула арадай хинагшад ехэхэн үүсхэл оролдолго гаргаха болоно. Ажал хүдэлмэридөө засагай, ниитын эмхи зургаануудта түшэглэбэл, эдэбхитэдые хабаадуулбал, предприяти, ажахынуудай коллективүүдтэ ашаг үрэтэй халуун туhаламжа үзүүлэгдэхэ байна.

Гүрэнэй журам бэхижүүдхэ, засаг захиргаанай, ажахы хүтэлбэрилхэ албанай хүдэлмэри нарижуулан hайжаруулха хэрэгтэ арадай хинагшадай дүүргэхэ үүргэнь мүн лэ бага бэшэ. Гүрэнэй урдахи уялгануудаа, түсэб даабаринуудаа саг соонь дүүргэхэ хэрэгтэ харюусалга багатайгаар хандадаг, нюдэ бүрлүүлхэ, хуурмаг ябадал гаргадаг ушарнуудтай арадай хиналтын комитедүүд, бүлэгүүд эрид шууд тэмсэхэ, зэмэтэй нюурнуудтань хэмжээ абаха зэргэтэй. Гүрэнэй болон кооперативна эмхи зургаануудай, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй олон суглаа зүблөөнүүдээр дашуурха, элдэб бэшэг ташаг олошоруулан, тодорхой эмхидхэлэй хүдэлмэри hуладхаха ябадалые арадай хинагшад усадхахын түлөө тэмсэхэ уялгатай.

Ажал хэрэгые хинан шалгаха, гүрэнэй ашагые хамгаалха хүндэтэ эрхэеэ дүүрэн эдлэхын тула арадай хинагшад эмхидхэлэй хүдэлмэриин hайн жэшээ бусадта харуулха, үнэн сэхэ ябуулгаараа олоной дунда хүндэтэй болохо зэргэтэй. Хинажа, шалгажа байhан юумэндээ наринаар хандаха, зүбөөр ажаглалта, зүб сэтгэлтэ үгэхэ, түргөөр хэмжээ абаха гээшэ арадай хинагшадай шиидхэхы шэнжэ шанарынь болоно. Арадай хинагша бүхэн юрын хүнүүдтэй, хүтэлбэрилэгшэтэй гү, али мэргэжэлтэтэй уулзаха, хөөрэлдэхэдөө томоотойгоор, харюусалгатайгаар хандахань шухала. Тобшолон хэлэхэдэ, арадай хинагшад ажал хэрэгээрээ, эрдэм болбсоролоороо, хүндэ хандалгаараа—бүхы шэнжээрээ зоной дунда нэрэ хүндэеэ үргэжэ, олониитын аша туhын тулада үнэн сэдьхэлhээ оролдохо ёhотой.

Үнэн, шударгы байдагаараа арадай хинагшад хүсэтэй. КПСС-эй райкомой, партийна комитедүүдэй, эхин организацинуудай ямар зэргээр хүтэлбэрилдэг, туhаламжа дэмжэлгэ үзүүлдэгэй хэм зэргээр лэ арадай хиналтын хүдэлмэри ябуулагдадаг гээшэ. Партиин райкомуудай, партийна эхин организацинуудай диилэнхы олонхинь арадай хиналтын хүдэлмэридэ анхаралтайгаар хандадаг, тодорхой туhаламжа үзүүлдэг байна. hүүлэй үедэ тоосоото-hунгалтын суглаануудай болоhонтой дашарамдан, хаа хаанагүй арадай хиналтын бүлэгүүдэй тоосоонууд зүбшэн хэлсэгдэhэн, тэдэнэй зэргые саашадань бэхижүүлхэ зорилгоор бодото хэмжээнүүд абтаhан байна. Мүнөө арадай хиналтын бүлэгүүдэй түрүүлэгшэнэрэй 87 процентнь парткомуудай, бюронуудай, партийна организацинуудай секретарьнуудай орлогшонор болонхой.

Республикымнай промышленна предприятинуудай, барилгын газарнуудай, колхоз, совхозуудай, эмхи зургаануудай арадай хинагшад партийна организацинуудай хүтэлбэридэ, туhаламжа дэмжэлгэдэ түшэглэн, хиналта шалгалтынгаа хүдэлмэри улам үргэнөөр, бүри ашаг үрэ ехэтэйгээр ябуулжа, манай орон дотор коммунизм байгуулха агуухэ тэмсэлдэ хубитаяа оруулхын тула бүхы хүсэ хабаараа, дүршэл шалабаряараа оролдохонь дамжаггүй.

И. ЧЕРНЯКОВ,
Буряадай АССР-эй Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

—⊙—

Үхибүүдэй үбшэлхэ, илангаяа халдабарита үбшэндэ дайрагдаха ушар Хэжэнгын аймагта жэлhээ жэлдэ үсөөржэ байнхай. Эндэ аймагай больницын үхибүүдэй врач Раиса Ивановна Воробьёвагай аша туhа сэгнэшэгүй ехэ. Мэргэжэлээ гүнзэгыгөөр шудалhан, энэрхы сэдьхэлтэй энэ эмшэн үхибүүдэй эжы, абанарайнь дунда тон хүндэтэй болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: врач Раиса Ивановна Воробьёва.

Д. САМБУЕВАЙ фото.

—⊙—

СЪЕЗДҺЭЭ СЪЕЗД ХҮРЭТЭР

СОВЕТ ҺУРГУУЛИИН ХАРАА ТҮСЭБ

Совет hургуули эрхим hурагшадайнгаа алдар солоор омогорходог. Тэдэнэр Днепрогэс байгуулаа, Комсомольск город бодхоогоо, Волго мүрэн дээрэ дайлалдаа, Берлин дээрэ Илалтын туг мандуулаа. Дайнай hүүлээрхи амгалан үедэ эсэгэнэрэйнгээ баатаршалгые хүбүүдынь үргэлжэлүүлээ: тунга шэнэ газар элдүүрилэн ашаглаа, булэд хайлуулаа, замбуулинай захагүй дайда соогуур ниидээ. Тэдэнэй орондо шэнэ үетэн hургуулида hуралсажа эхилдэг. Совет hургуули дам саашаа хүгжэхэ хараа түсэбтэй.

Бүгэдэ ниитын дунда hуралсалда дамжан оролгые табан жэлэй hүүл болотор дүүргэхэ гэhэн гол шухала зорилго КПСС-эй XXIII съезд табиhан байгаа.

— Съездын тогтоолые совет hургуули ямараар дүүргээб гэhэн асуудалда харюу үгыт гэжэ ТАСС-ай корреспондент Л. Новиков СССР-эй гэгээрэлэй министр **М. А. ПРОКОПЬЕВТО** хандаhан байна.

— Гэгээрэлэй асуудалнуудаар Ленин багшымнай гараа табиhан декредүүдшье, Совет засагай түрүүшын гурбан жэлдэ үзэг бэшэгтэ hуралсаhан 7 миллион хүншье, «Хаанииe диилээ хадаа үзэглэлыешье диилэхэ ёhотойш», «Богоолнууд бэшэбди—бэшэбди богоолнууд» гэhэн үнинэй плакадуудшье 1971 ондо ажаhуугша бидэ бүгэдэндэ үни холын түүхэ домог болоо гэжэ хэлэхэдэ хамаагүй,—гээд Михаил Алексеевич хөөрэбэ.—Он жэлнүүд олоороо үнгэрөө. Тэрэ үе соонь олон миллион хүн эрдэм номдо hуралсаа. Гэгээрэлэй совет ёhо гурим байгуулагдаа. Тэрээнэйнь удха шанарые бүхы дэлхэйн хүн зон тоодог, мэдэрдэг,

Улад зонойнгоо үзэг бэшэг мэдэхэгүй байдалые оронoймнай усадхажа эхилhэнhээ хойшо оройдоо 50 гаран жэл үнгэрөө. Гэбэшье бүгэдэ ниитын дунда hуралсалда дамжан орохо зорилго КПСС-эй XXIII съезд табиhан байгаа. Эдир залуушуулые бүгэдөөрнь дунда эрдэмтэй болгохо! Энэмнай ажаллажа эхилхэдээ залуу хүн бүхэн байгаали ба общество тухай дэлгэрэнгы ехэ юумэ мэдэхэ, ёhотой гэhэн удхатай хэрэг шуу.

Бидэ бүгэдые баясуулмаар иимэ тоонуудые харуулая. 1970 ондо найман класс дүүргэгшэдэй 82 процентнь дунда hургуулида hуралсалаа үргэлжэлүүлбэ. Үнгэрэгшэ табан жэлэй турша соо манай ороной 22 миллион гаран хүн найман жэлэй hургуули дүүргэбэ. 13 миллион хүбүүд, басагад дунда hургуули дүүргэбэ.

Теэд энэ зорилгые хүсэдөөр шиидхээбди гээд хэлэжэ шадахагүйбди. Үшөөл ехэ юумэ хэхэ хэрэгтэй. Бүгэдэ ниитын дунда hуралсал бэелүүлхэ ори гансахан аргань дунда hургуули бэшэ юм гээд ойлгохо ёhотойбди. hурагшадые юhэдэхи класста абаха тушаашье, мүн найман класс дүүргэгшэдые техникумүүдтэ ба профессионально-техническэ hургуулинуудта абаха тушаашье адли оролдолго гаргаха ёhотойбди.

— КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Совэдэй hургуули тухай тогтоол 1966 ондо абтаhан байгаа. Гэгээрэлэй хэрэгые бодото байдалай эрилтын ёhоор, бүхыдэнь шэнэдхэн hайжаруулха зорилго тэрэ тогтоол соо табигдаа бэлэй. Энээнтэй дашарамдуулан юун хэгдээ гээшэб?

— Шэнэдхэн hайжаруулгын зорилгонууд тухай тобшоор хэлэхэдэ иимэрхүү байна: эрдэм наукын эрилтын, ажабайдалай эрилтын ёhоор hуралсалай шэнэ программануудые шэнэ номуудые эрдэмтэд, багшанар зохёохо ёhотой байгаа. Тэдэ бүгэдэнь тон богони болзорто зохёогдоо hэн.

Түүхэ, географи, хими, биологи, литература, хариин хэлэнүүд hургуулинуудта мүнөө үедэ тад ондоогоор заагдадаг болоо гэжэ хэлэе. Нэгэдэхи, хоёрдохи ба дүрбэдэхи классайхид шэнэ программаар hуралсажа байдаг.

Эхин hургуулида гурбан жэл соо hургаха болоhондонь таанадай анхаралые тусгаар хандуулнаб. Олон жэлэй туршалга дээрэhээ хаража үзэхэдэ, даалгабаринуудые ехээр үгэжэ байжа багашуулые анхан дээрэ hургажа болохо, дүрбэдэхи класста ороходоо, тэдэнэр нэгэ бэшэ, харин олон багшанарта заалгаха болоно.

Онсо өөрэ үшөө нэгэ талые тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Ниитын эрдэм наука шудалха гээшэ дунда hургуулида шухала hуури эзэлдэг. Үхибүүдые үзэл бодолой, политическэ талаар хүмүүжүүлхэ арга жэлhээ жэлдэ элбэг баян боложо байдаг. Ленинскэ зачёт гэдэг энээндэнь ехэ үүргэ дүүргэбэ. В. И. Ленинэй намтар шудалха кружогууд, тематическа конференцинүүд, лекцинүүд хэшээлэй үедэ ойлгоhон юумэеэ бүри бүхөөр, гүнзэгыгөөр хадуухадань үхибүүдтэ туhалдаг. Гэхэтэй хамта, коммунис үзэлөөр манай hурагшадые багшанарайнь хүмүүжүүлхэ ашатай hайн арга баhа тэрэнь болодог байна.

— Манай ороной багшанар тухай хөөрэжэ үгыт.

— hүүлэй жэлнүүдтэ багшанар олошорбо. 1965 ондо 2 миллион үлүүтэй багшанар hургуулинуудта заажа байгаа. 1970 ондо 2 миллион 700 мянга болоо. Багшанарай институт, училищинуудые дүүргэhэн, университедүүдые дүүргэhэн 200 мянга гаран хүн жэл бүри багша болодог.

Томошогүй олон тоо мэдээнүүдээр үхибүүдэй толгойе дүүргэхэ бэшэ, харин ниитын үзэгдэлнүүдэй хуули ёhонуудые мүнөөнэй эрдэм наукын заабаритай, мүнөөнэй ойлгомжотой холбожо hурагшадта дамжуулха, ойлгуулха гэhэн гол зорилготойбди гээд багшанар ойлгодог. Һургуулиин шабиие халитарнь дүүргэхэ амhартатай жэшээлхэ бэшэ, харин бүхэли наhан соогоо бадархаар носоохо зулатай жэшээлхэ хэрэгтэй гэжэ эртэ урдын сэсэшүүлэй хэлэhые багшанар мартадаггүй.

Һуралсалай шанарынь имагтал багшаhаа дулдыдаха гээд заримдаа хэлсэдэг. Тэрэнь буруу! Манай түрүүшын туhалагшад—комсомолой ба пионерэй эмхинүүд мүн.

Һургуулида комсомолшуудай үүсхэhэн hайн hайхан бүхы юумэнь үхибүүдэй үүсхэл эдэбхиие хүгжөөн дэбжээдэг.

«Пионернүүдэй металл», «Пионернүүдэй хлопок», «Пионернүүдэй дозор» гэhэн үгэнүүд юрын, даданги үгэнүүд боложо манай байдалда оронхой. Хилээмэнэй түлөө, металлай түлөө тэмсэл, туршалга, байгаалиие хамгаалха хэрэгтэ хабаадалсалга, сэрэгэй-спортивна наадан, түүхэ шэнжэлэгшэдэй шэнжэлгэ—эдэ бүгэдэ гражданин ёhоор залуушуулые хүмүүжүүлхэдэ тон ехээр туhалдаг, партиин, арад зоной, ороной ажал хэрэгтэ залуушуулые хабаадуулдаг.

Съездын урда тээхи үдэр бүриин габшагай ажалай ба эрхим hуралсалай үдэр болгое—гэhэн комсомолой энэ уряа 49 миллион hурагшадта сэхэ хандуулагдаhан байна.

Эрхим hайн hуралсал—XXIV съездэ манай бариха гол бэлэгнай. Гурбадахи четвертьеэ дүүргэжэ байхадамнай партиин съезд нээгдэхэ. Тиимэhээ манай обществын баялиг болгошо эрдэм ухаа шудалхадаа түйлаhан амжалтынгаа дүнгүүдые hургуули бүхэн тэрэ үедэ гаргаха юм.

«Парти болбол манай саг үеын оюун ухаан, нэрэ хүндэ ба hэшхэлынь мүн» гэhэн темээр бэшэгдэhэн зохёолнуудай бүхэсоюзна харалга бүхы орон доторнай мүнөө үедэ ябажа байнхай.

Манай үхибүүдые эдир ленинецүүд гээд омогорхолтойгоор нэрлэгшэ. Тэдэнэр коммунистнууд болохо гэhэн арюун hайхан хүсэлтэй. Тэрэ хүсэhэндөө хүрэхын тула оролдосотойгоор. хэшээлтэйгээр hуралсаха хэрэгтэй.

ТАТАРАЙ АССР. **Газова аппаратурануудые бүтээн гаргадаг Казаннин заводой хэрэгсэлнүүд Советскэ Союзай область, хизаарнуудаар эльгээгдэжэ байдаг. Эндэ 175 мянган газова плитанууд гаргагдажа, Сибириин, Дунда-Азиин болон оронoймнай хойто зүгэй районуудай хүдөө тосхонуудта эльгээгдээд байна. КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ заводой коллектив ехэ уялгануудые абанхай. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: предприятиин түрүү хүдэлмэришэд, коммунис ажалай ударнигууд Т. Погодина, Т. Сайфутдинова, Ф. Мусагитова гэгшэд газова плитануудые хабсаргажа байна.**

МАЛШАДТАА АЙЛШАЛНА

Хүдөөгэй малшадые культурна талаарнь хангаха асуудалда Санагын соёлшод анхаралаа ехээр хандуулна. Зэдэ голой зүбөөр тараhан Санагын совхозой хүдэлмэришэдые хангаха зорилготой 12 хүнhөө бүридхэгдэhэн комплексно агитбригада ябажа эхилэнхэй. Тэдэнэй дунда ветврач П. Шагдуров, хүгжэмэй багша Мария Санжиева, хатаршан, оёдолшон, дуушан болон бусад бии.

Медицинскэ фельдшер Л. Долгорова hонирхолтой лекци уншана, оёдолшод малшадта хубсаhа хунар эсхэжэ үгэдэг, тэдэнээ оёходонь туhалдаг, мүн хубсаhа арилгаха, угааха шэнэ заабаринуудтай тэдэниие танилсуулдаг байна.

Совхозой хүдэлмэришэд Аюша Уржанов, Владимир Гомбоев гэгшэд концертдэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Концертын hүүлээр малшадта уран hайханай hонирхолтой кинофильм харуулагдана. Эдэ бүгэдые Санагын соёлой байшангые даагша С. Б. Ардаев эмхидхэhэн байна.

Партиин XXIV съездэ зорюулагдаhан шэнэ программа түс коллектив мүнөө бэлдэжэ эхилбэ.

А. АРЧУКОВА.

ХҮНЭЙ ХУБИ ЗАЯАН

НЭГЭ БИШЫХАН басаганай гүйжэ ерээд, эрхэлэн нэнтэхэдэнь, Тамара Сергеевна толгойень эльбэхэдээд, амыень ангайлган хоолой, шүдыень хараад табина. Тэрэнэй hүүлээр баhа нэгэ үхибүүн, атаархаhандал ерээд, бэеэ үзүүлнэ. Һургуулиин фельдшерэй ажал үдэр бүхэндэ иигэжэ эхилдэг. Эдэ олон үхибүүд Тамара Сергеевнае өөhэдынгөө эхэhээ өөрэгүйгөөр тоолодог. Тиихэдэ медицинскэ фельдшер Дабанова тэдэниие бултыень танидаг, нэрээрнь мэдэдэг юм.

«Иимэл үхибүүдтэй арбан табаад жэлдэ хамта шуяялдажа ябаха золтой хүн байгааб» гэжэ hанахадаа, тэрэнэй досоонь бүришье hайн болодог. Теэд таби наhандаа дүтэлжэ, толгойгоо бууралтажа ябаhан энэ эхэнэрэй багашуулай дунда ходо ажаллахадань, тиимэшье хүнгэн бэшэ даа. Тэдэнэй аяг зангые, hанаан бодолыень мэдэхэ, болгоомжотой зохидоор тэдээндэ хандаха, харилсаха хэрэгтэй. Энээниие Тамара Сергеевна hайн мэдэдэг. Хоёр hургуулиин санитарно-медицинскэ ажал хэрэгые тэрэ эрхилдэг. Теэд hургуули бүхэн адлихан гурим журамтайшье hаа, нэгэл ондоотой байдаг. Айл бүхэнэйшье үхибүүд адли бэшэ байдаг ха юм. Тэрээндэл адли хоёр ондоо hургуулиин hурагшадшье тон ондо ондоо байдаг шуу.

Тиибэшье Тамара Сергеевна дууhыень ойлгоод, өөрынгөө уялгата ажалые дабшуулжал ябадаг. Тэрэнэй хүдэлдэг hургуулинууд Улаан-Үдын Батарейкэ тосхондо оршодог юм. Һургуулинуудай hурагшад бултадаал Тамара Сергеевнадаа шадахысаа туhалдаг. Тиимэhээ эдэ үхибүүд Тамара Сергеевнагай нюдэндэ урин зохидоор харагдадаг юм. Тиихэдэ гэнтэ сэдьхэлынь уяраад, эдир үхибүүдые досоогоо хөөршөөжэ эхилдэг:

«Ямар хөөрхэн үхибүүд бэ! Амгалан hайхан сагта түрөөд, hуража, хүмүүжэжэ ябахада ямар ехэ жаргал бэ».

Тэрэ hаял арба найман наhатай болоhон, фельдшерско-акушерскэ hургуули дүүргэhэн ябаа. ПВРЗ-гэй поликлиникэдэ хүдэлхэ болоhон хойноо түрэлхидтөө ошожо, үхибүүн ёhоор эльгэлжэ байтарнь, «баруун зүгтэмнай дайн эхилбэ, дайсан добтолбо» гэhэн үгэнүүд дуулдашаба. Яаха бэлэй!..

Город хүрэжэ ерэhээр военкоматa ороходонь: «Тамара, ши үшөөл залуу байнаш. Нэгэ бага хүлеэ»,—гэбэ ха. Теэд удаан хүлеэгдэбэгүй. Энэл заводhоо сэрэгэй-санитарна хоёр поезд эмхидхэгдэжэ, залуухан басаган медицинскэ сестрагаар томилогдобо. Замда мордохо дээрээ: «Бултандал адли сэрэгшэд гээшэб. Ямаршье сагта дайшалхы постёо орхихогүйб. Хүшэр сагай тохёолдоо hаа, ами наhаяашье алдатараа дайшалхы уялгаяа дүүргэхэб», гэжэ Тамара шахаа тангаригаа үгөө.

Эндэhээл, Улаан-Үдын ПВРЗ-hээ залуухан буряад басаганай дайшалхы замын эхилээ бэлэй.

Воронежско... Нэгэдэхи Украинын фронтнууд... Медсестра. Сэрэгэй медицинскэ фельдшер... Санитарна инструктор. Ямар хуби заяан бэ! Ёhотойл сэрэгшын хуби заяан, дайшалхы зам харгы Тамарада тудалдаба.

Хүлөөшье шархатаад, контузидашье ороод үзөө. Дайнай болоhон газарнуудаар хүн зоной хэр зэргэ зоболондо нэрбэгдэhые хоёр нюдөөрөө хараа, өөрынгөөшье бэе дээрэ үзөө...

Дайнай үеын үйлэ хэрэтүүд тухай хөөрэхэдөө, Тамара Сергеевнагай нюдэниинь бага зэргэ уhатаад абана. Өөртэнь биинтээр боолгожо, госпитальдо эдэгээд ерэhэн хоёр сэрэгшэ Тамара басагантай дахин уулзаад, хөөрэлдэжэ байтараа баhал шархатан унахадань, хэды хайратай байгаа hэн бэ. Фронт дээрэ үдэр бүри шахуу иимэ ушар гай ушардаг hааб даа.

Дайнай дүүрэhэн хойношье үнөөхи бүхы аюулта зам—нюдэндэнь. харагдахадал гэхэ. Мүнөөшье Тамара Сергеевна тэрэ үнгэрhэн сагые нюдэндөө хараhандал элихэнээр hанажа hууна ёhотой. Һанангүй яахаб! Шэрүүн шанга дайн байлдаан.

...Тэрэ саг ошон ошоо. Медицинскэ фельдшер Дабановагай hанаата болохо юумэниинь үгы. Өөрөө нютагаа бусажа ерээ. Гэр бүлэ боложо түбхинөө. Хоёр хүбүүдээ борьбо дээрэнь гаргаа. Гэбэшье Тамара Сергеевна гансал өөрынгөө хара аминай талые hанажа ябадаггүй. Үнгэрhэн жэлнүүд мүнөө саг хоёрые алхам бүхэндөө тэрэ сасуулжа үзэдэг, дайн хёмороон дахинаа хэзээдэшье бү болоhой гэжэ тэрэ сэдьхэдэг. Һургуулиин hурагшадые өөрынгөө үхибүүдтэл адлиханаар hанадаг, амгалан сагта тэдэнэйнгээ hайнаар хүмүүжэхыень хүсэдэг. Өөрынь ажалладаг hургуулинуудта. адагынь, мянган үхибүүн hурана. Тиимэhээ тэрэ мянган хүнэй саашанхи хуби заяанда hанаата болодогынь дэмы бэшэ юм.

— Эдэ hургуулинуудта яажа медицинскэ хүдэлмэри ябуулдаг тухайгаа саашадань хөөрэгтыл даа, Тамара Сергеевна,— гэжэ гуйбабди.

Тэрэ бодолгото болоод, hайса досоогоо шэбшэжэ үзэhэн хойноо, иигэжэ эхилээ hэн:

— Түрэл партиингаа XXIV съездын хүндэлэлдэ социалис уялга абанхайб. Тиигэжэ hургуулинуудтахи медицинскэ хүдэлмэриие жэшээтэ hайнаар ябуулха ёhотой гээшэ аабзаб. Энэ хүдэлмэриингөө талаар үхибүүдэй коллективтэ түшэглэдэгби. Үхибүүн бүхэн ариг сэбэрые сахиха ёhотой. Һургуулиин досоошье, газаашье ариг сэбэр байха болоно. Хүүгэдэй хоёрдохи поликлиникын тусгаар табиhан графигай ёhоор хүдэлдэгби.

Хүдэлмэримни ехэл даа. Мүн hургуулинуудтамнай ниитын эмхинүүд — «Улаан-Хэрээhэнэй» бүлгэм, санитарна постнууд, гражданска оборона, элүүр энхын, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай булан гэжэ бии. Эдэ бүхы хүдэлмэриие хүтэлдэг хүниинь бил болодогби...

Медицинскэ фельдшер Дабанова нээрээл ехэ хүдэлмэри ябуулна. Һургуулинуудтань «Элүүр энхэ байдалай үдэрнүүд» жэлдээ хоёр дахин үнгэргэгдэдэг. Эндэ эмхидхэлэй бага бэшэ хүдэлмэри ябуулха ушартай бологдодог.

Энэ hайндэртөө зорюулжа, класс бүхэн санитарна бюллетень гаргана. Урда тээнь ариг сэбэрэй хоёр долоон хоног соносхогдодог. Энэ үедэ hурагшад бэеэ зэhэхэ, сэбэрээр ябаха, классуудтаа ариг сэбэрые жэшээтэ hайнаар сахиха, hургуулиингаа хашаа соогуур сэсэг, ногоо hуулгаха, газаагуурхиень хамаха, сэбэрлэхэ ёhотой юм.

Тусгаар томилогдоhон комисси эдэ дүрбэн зүйлэй хэмжээ ябуулгануудые шалгаад, мүрысөөнэй дүн гаргадаг байна. Нэгэдэхи hуури эзэлэгшэдтэ — Улаан тугханууд, хоёрдохи hууриða гарагшадта магтаалай грамотанууд барюулагдадаг. Һургуулиин дирекци, багшанар, хамаг бүхы hурагшад, ниитын эдеэ хоол бэлдэгшэд бултадаа энэ hайндэртэ хабаадалсадаг.

— Тиихэдээ намда хүшэрхэн хүдэлмэри болодог,— гээд Тамара Сергеевна хөөрөөгөө дүүргээ hэн.

...Үбэлэй хүйтэн улам шангадана. Үхибүүдэй хасар, шэхэнүүдые шэмшэрүүлнэ. Бууралтаhан толгойтой нэгэ буряад эхэнэр үглөөнэй бүрэнхыгөөр гараад, трамвайн зогсодог газар тээшэ гэшхэлнэ. Городой гудамжанууд гэрэлтэhэн зандаа.Тэдэ яларhан Ильичэй лампочкануудые харахадаа, эхэнэрэй шарай миhэрэн толоржо, досоонь ерээдүйн зол жаргалта байдалай наран бадарна.

Н. ЦЫБИКДОРЖИЕВ.

НҮҮРҺЭШЭДЭЙ БЭЛЭГ

Хориин аймагай Онинoборск тосхоной соёлшодой үүсхэл үргэн Буряад оронoймнай нютагуудаар түргэн таража, олондо hайшаагдан дэмжэгдэhээр. Эсэхэ сусахые мэдэнгүй хүдөө ажахыгаа хүгжөөлсэжэ ябаhан малшад, таряашадаа али болохоор хангаха хэрэгтэ хубитаяа оруулха тухайгаа «Шахтёр» гэжэ соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэд hаяхан сугларжа хөөрэлдэбэ. Олон hанамжа, дурадхалнууд оруулагдаа. Сэлэнгын совхозой шэнээр нээгдэhэн клубта номуудые бэлэглэхэ гэhэн дурадхал бултанда hайшаагдаба.

— Бэлэглэхэл hаа, hайн номуудые бэлэглэхэ ёhотойбди,—гэжэ шахтёрнуудай библиотекые даагша И. Васичкина хэлэбэ.

Үнишье болоогүй байтар 1500 хэhэг классическа, совет, харин болон тусхай литература бэлэгэй фондо суглуулагдаадхиба. Тиигэжэ hонирхолтой номууд, совхозой уран hайханай бүлгэмдэ хэрэглэгдэхэ гоё hайхан костюмууд хүдөөгэй соёлшодто нүүрhэшэдэй зүгhөө hаяхан бар…

Л. СЛЮНКИНА.

СҮЛӨӨТЭЙ САГТАА

МОЛДАВИИН ССР. Кишинёвой медицинын институдай профессор, биологиин эрдэмэй доктор, Молдавиин ССР-эй наукануудай габьяата ажал ябуулагша В. И. Захаров сүлөөтэй сагтаа модоор, шулуугаар, гипсээр элдэб янзын ан, шубуудай дүрсэнүүдые уран гоёор бүтээдэг юм. Мүн тиихэдэ Карибска, Хара, Японой далайнууд соо ажамидардаг амитануудые суглуулһан байха.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: В. И. Захаров сүлөөтэй сагтаа дархалжа байна. Тэрэнэй хэһэн «Мориной толгой», «Зимовщик» гэжэ бүтээлнүүд.

ТАСС-ай фотохронико.

„БАЯН ГОЛ ХЭЛЭНЭ"...

Баргажанай аймагай Баян гол нютагай нэгэ айлда ороод, ажал хэрэг тухай ярилдажа һуутарнай, гэрэй булангдахи стол дээрэ табяатай репродуктор гэнтэ ехээр пиршаганаад, абяагүй болошобо. Би тиихэдэнь нүхэрэйнгөө урдаһаа һонирхонгёор харабаб:

— Нютагаймнай радио хэлэхээ байна, шагнаял даа,—гээд тэрэ дурадхаба.

...«Баян гол хэлэнэ» гэһэн үгэнүүд хоёр удаа соностобо. Хабарай тарилгые угтуулан, оньһон техникын ямараар заһабарилагдажа байһан тухай мэдээсэл түрүүшээр тобшохоноор хэлэгдэбэ. Тэрэнэй һүүлээр колхозой механизаторнуудай һуралсал тухай радио хөөрэжэ үгэбэ. Тиихэдэ ажалай журам эбдэжэ, хэшээлнүүдтээ хожомдожо ерэдэг механизаторнуудай нэрэ обог дурдагдаба.

Аймагай ажалай түрүүшүүлэй слёт дээрэ колхозой тракторист Владимир Путушкин, комбайнер Бубей Дармаев, ахалагша хонишон Ольга Сангадиева, мал адуулагша Баясхал Эрдынеев гэгшэдтэ «Аймагай чемпион» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо гэжэ мэдэбэбди.

Һоoho гүрэндэ тушааха 1970 оной түсэбөө 106 процент дүүргэһэнэйнь түлөө КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг Карл Марксын (Баян голой) нэрэмжэтэ колхоздо барюулагдаа гээд мүн лэ дамжуулагдаа.

Радио-дамжуулгын программадань гэр бүлынхидтэ зорюулагдаһан тусхай хуудаһан («Голос школы») бии. Хэнэй үхибүүн һайнаар һурадаг, хэнэй үхибүүн муугаар һуража, журам эбдэдэг тухай энэ тусхай хуудаһан мэдээсэнэ. Тиигэжэ хүмүүжүүлгын асуудал олониитын анхаралда табигдадаг байна.

Тиихэдэ үшөө залхуу зайран, ниитын ажалһаа хулжадаг, ажалай журам эбдэдэг хүнүүд радиодамжуулгада дурдагдана.

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

15—20 минутын турша нютагай нилээд олон һонин ... жуулагдаа. Энэ радио-дам... гын материал имагтал тоо... илгарна гээд магтахаяа һа... гүйбди. Нютагай радио-дам... гын материалнууд шанар... талаар үшөө дутагдалну... гээд хэлэхэ хүсэлэн байна. ...диогоор дамжуулдаг матери... мүлихэ, найруулгыень улам ... са болгохо хэрэгтэй.

Баян гол нютагай радио-... жуулгын хүдэлмэридэ колх... партком, комсомолой комит... секретарь Дарма Сангадиев, ... текые даагша Ирина Нин... болон бусад эдэбхитэйгээр ... дана гэжэ тэмдэглэхэ шуха...

С. ОЧИРОВ

Сибириин артистнуудай амжалта

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Нью-Йоркын эгээн томо «Карнеги холл» гэжэ концертнэ зал соо январиин 28-һаа февралиин 6 хүрэтэр альга ташалга замхабагүй. Ород арадай Омско хоорой гастроль тэрэ үедэ тэндэнь болоһон байха юм. Залаар дүүрэн хүн концерт бүхэндэнь байба. Гэбэшье сибириинхидэй дуу, хатар хараха, шагнаха хүсэлтэй хүнүүд бүришье олон байба.

Омско хоор һүүлшынгээ концертые Нью-Йоркдо февралиин 6-да харуулба. Эршэтэй дорюун ород хатарай хажуугаар американ хэдэн дуунуудые дуулажархиxадань, хүн зон аргагүй ехээр хүхидэг байба.

Ород арадай Омско хоор Холбоото Штадууд соогуур гастрольдо аяншалхаяа апрелиин 1 болотор гараа. Вашингтон ба Чикагада, Филадельфи ба Шэнэ Орлеанда, Кливленд ба Питтсбургда, Джорджи, Флоридада артистнууд зүжэг наадаяа харуулха юм.

КПЧ-гэй СЪЕЗДЫН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ПРАГА. (ТАСС). КПЧ-гэй ээлжээтэ XIV съезд зарлаха тухай КПЧ-гэй ЦК-гай пленумэй шиидхэбэридэ Чехословакиин социалис үйлэдбэриин коллективүүд ажалайнгаа эдэбхи хэшээл улам дээшэлүүлэн харюусаба.

Клемент Готвальдын нэрэмжэтэ Остравын металлургическа комбинадай булад хайлуулагшад КПЧ-гэй 50-дахи ойн, партиин XIV съездын болохо жэлдэ 3 миллион тонно булад хайлуулха гэһэн уялга абаба. Тэрэнь түсэбһөө һураггүй үлүүлэн, үнгэрэгшэ жэлдэ хайлуулагдаһанда орходоо 170 мянган тонноор ехэ.

Партиин 50 жэлэй ойдо зорюулан, түсэбһөө гадуур 50 мянган тонно нүүрһэ малтаха гэһэн уялга Остравско-Карвинска шулуу нүүрһэнэй уурхайн «Дубрава» шахтын коллектив абаһан байна.

Хойто Чехиин электростанцинуудай ажалшад партиин съездын хүндэлэлдэ зайн гал бүри ехээр үйлэдбэрилхэ гэжэ тогтообо.

Градек городой автомобильна хэрэгсэлнүүдэй заводой коллектив КПЧ-гэй съездын хүндэлэлдэ 10 процент ехэ продукци мүнөө жэл гаргаха гэжэ шиидээ.

Олон һалбаритай хүдөө ажахые хүгжөөхэ хараа шэглэл

ГАВАНА. (ТАСС). Кубын хүдөө ажахынь улам бүри олон һалбаритай боложо байнхай. Гавана провинци энээндэнь үльгэр жэшээ болоно.

Урдань Гавана провинци миллион шахуу кинталь (нэгэ кинталь 46 килограммтай тэнсэхэ) овощ бусад провинцинуудһаа асардаг һэн. Мүнөө болоходо, хүдөө ажахын бүхы продуктнуудаар өөрыгөө хангаха гэжэ шиидэнхэй. Жэшээнь, 1971—1972 онуудта 6,5 миллион кинталь овощ үйлэдбэрилхэ гэжэ хараалагдана.

Тэндэмнай мүн мал ажал түргэноор хүгжэнэ.

Ирландиин Компартиин мэдүүлгэ

ЛОНДОН. (ТАСС). Ольстертохи байдал зүбшэн хэлсэһэн Ирландиин Коммунис партиин национальна гүйсэдком Белфастда һая болоһон ушарнууд Англиин правительствын ээрхэг түримхэй политикын уршаг мүн гэжэ мэдүүлгэ доторoo тэмдэглэбэ. Буу зэбсэгэй складуудые бэдэржэ олохын тулада хүн зоной хойноһоо агнуури хэгдэнэ бэшэ, харин гражданска эрхын түлөө олониитын хүдэлөөгөөр хоёр жэлэй саада тээ түйлагдаһан бирагүй реформонуудые үгы болгохын тулада тиимэ агнуури хэгдэнэ гээд мэдүүлгэ соонь хэлэгдэнэ. Консервативна правительствын хатуу шэрүүн хандалгаһаа гадна, Хойто Ирландиин юнионистска правительствада баруунай хархисуудай хашалтаяа улам шангаар үзүүлжэ байһыень Англиин сэрэгэйхидэй ябуулганууд харуулна.

Иимэ оршон байдалда Ольстерой бүхы ажалшадай тон эбтэй эмхитэй байлгань шухала гээд Ирландиин Компартиин национальна гүйсэдком тэмдэглэнэ. Юнионистска правительство, протестантнуудшье, католигуудшье—бүхы хүдэлмэришэдэй дайсаниинь мүн.

Англиин сэрэгүүдэй хорото ябуулга болюулха, тэдэниие гаргажа абаашаха эрилтэ табина.

ЛАОСТО ЭСЭРГҮҮ ЭЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙ ШЭНЭ ДОБТОЛГО

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Бэеэ абанхай нейтральна Лаосой газар дайдада добтолон ороһоноо Холбоото Штадууд хуулита ёһоор одоошье мэдэрбэ. Американ авиациин дэмжэлгэ доро Урда Вьетнамай сэрэгүүд Урда Лаос худар добтолон оробо гэжэ Сайгон «президент» Тхиеу гэгшээр дамжуулан, Холбоото Штадууд соносхобо. Тактическа истребительнүүд, бомбардировщигууд, дайшалхы ба транспортна самолёдууд, американ армиин вертолёдууд тэрэ добтолгодонь хабаадалсана.

Тхиеу гэгшын мэдүүлгэнь Вашингтондо тараагдаһан байгаа. Баһал тэрэ үеэр мэдүүлгэ хэһэн США-гай оборонын министрэй туһалагша Хенкин добтолон ороһон ушарые үнэн гэжэ баталаад, американ сэрэгүүдэй хүсэд дэмжэлгээр Урда Вьетнамай сэрэгүүд добтолгоёо бэелүүлнэ гэжэ хэлэбэ.

Сайгондохи американ сэрэгэй командованиин түлөөлэгшэ Лаосто добтолон ороһые үнэн болоһон ушар гэжэ баһа мэдүүлбэ. Буудалгын талаар дайшалхы туһаламжа сайгон сэрэгүүдтэ Холбоото Штадууд үзүүлнэ, тобшо һомоор тэдэниие хангана, артиллери, самолёт ба вертолёдуудые энэнэй тулада хэрэглэнэ гэжэ тэрэ түлөөлэгшэ мэдээсэбэ. Урда Вьетнамай сэрэгүүдэй Лаосой хилэ дабаһанай һүүлээр Урда Вьетнамай хойто хубида байгша американ сэрэгүүд дайшалхы талаараа бэеэ тон ехээр бэлэн болгоод байна» гэжэ тэдэ түлөөлэгшэд хэлэбэ.

Мүнөөнэй добтолго 10 үдэрһөө 1 һара хүрэтэр үргэлжэлхэ түсэбтэй юм гээд Сайгонһоо мэдээсэгдэнэ. Урда Вьетнамай 20 мянган солдат добтолгодо хабаадалсана. Урда Вьетнамай сэрэгүүд Лаосой дайда руу 30-һаа 50 километр хүрэтэр сүмэрэн ороо.

Американ сэрэгэйхид, тэдэнэй сайгон зарасанар Лаосто эсэргүү ээрхэг түримхэй энэ добтолгые тон нюусаар бэлдэһэн байба. Орон соомнай «хэблэлэй сүлөө» бии юм гэжэ һайрхадаг Вашингтоной засагаархид тэрэ һайрхалгынгаа хооһон удхые бодото хэрэг дээрэ үшөө дахин харуулба. Лаосой хилэ дээрэхи байлдаан тухай зааханшье мэдээсэл США-гай сэрэгэй цензура бүхэли неделиин турша соо Сайгонһоо табижа үгөөгүй. Имагтал дэлхэйн олониитэдэ хашагдахадаа, Лаосто эсэргүү добтолго тухай мэдээсэл дамжуулха хоримжолгоёо 2 үдэрэй саада тээ США-гай правительство болюулһан байгаа. Тиин добтолго болоһон ушарые хуулита ёһоор мэдэрхэ баатай болобо.

Тиимэ болохолоороо, Индохитадтахи США-гай ээрхэг түримхэй дайн аюултай шэнэ шатада дамжан оробо.

Индохитадай арадуудта эсэргүү дайн сэрэгые улам ехээр һужэрөөжэ байхадаа, тэрэ дайнай хойшолонгуудай түлөө американ ба дэлхэйн олониитын урда хүшэр хүндэ харюусалга США-гай правительство даажа абана.

Угандын гадаадын хэрэгүүдэй министрэй мэдүүлгэ

КАМПАЛА. (ТАСС). Бусад гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгтэ хамааралсахагүй, элдэб бүлэглэлнүүдтэ орохогүй политика Уганда бэелүүлхэ юм гэжэ гадаадын хэрэгүүдэй министр Вануме Кибеди журналистнуудай асуудалнуудта харюусаха зуураа мэдээсэбэ. Национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе хүсэдөөр дэмжэхэбди, дарлагдаһан, колониальна арадуудые хүсэд сүлөөлхын түлөө тэмсэхэбди гэжэ тэрэ хэлэбэ. Уганда болбол ООН-ой Уставта, Африкын нэгэдэлэй эмхиин урда абаһан тангаригтаа үнэн сэхэ зандаа үлэхэ.

Ниидэлгэ дүүрэбэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). «Аполлон-14» гэжэ замбуулинай американ онгосын ниидэлгэ дүүрэбэ. Февралиин 10-да Москвагай сагаар 00 час 05 минутада космонавтнууд А. Шепард, Э. Митчелл ба С. Руса гэгшэдэй һуужа ябаһан таһалга Самоа олтирогуудһаа 1500 модо урагшаа Номгон далай дээрэ бууба.

Тэндэнь угтажа байһан «Нью-Орлеан» гэжэ вертолётоносец космонавтнуудые далай дээрэһээ абаба. Тэдэнэй бэеын элүүр гэмгүй һайн.

АМЕРИКЭ ТУХАЙ ҮНЭН УШАР

ПАРИЖ. (ТАСС). Америкын хото городуудай зондо тохёолдоһон аюул тухай Холбоото Штадуудаар ябажа ерэһэн европеецүүд жэгтэй юумэнүүдые хөөрэлдэдэг. Үдэшэ болоходо газаа гарахын аргагүй, гэгээн сагаан үдэр дундашье добтолго али олон хэгдэжэ байдаг гэжэ тэдэнэр хөөрэлдэнэ. Нью-Йоркын метро соо, түбэй сэсэрлиг парк соо миин лэ мүнгэеэ абхуулаад гараа һаа ээллээ гэжэ тоолоходо болохо. США-гай социальна асуудалнууд тушаа «Пари-Матч» гэжэ журналда толилогдоһон Раймон Картье гэгшын статьянууд тиимэ жэгтэй мэдээсэлнүүдээр эхилнэ.

Тэдэ бүгэдые нюдөөрөө хараһан хүнүүдэй хөөрөөн дээрэ статистическэ тоо мэдээнүүдые нэмэхэдэ, энэ орондохи байдал бүришье эли болохо гээд Картье бэшэнэ. Теэд тэдэ тоо мэдээнүүдые абаад үзэе. 1969 оной турша соо 4.980.700 гэмтэ үйлэ хэрэг США-гай полици бүридхэлдөө абаһан байха юм. 10 жэл хүсөөшьегүй байхада, Америкэдэхи гэмтэ үйлэ хэрэг 1,5 дахинаар олошорбо.

Америкын социальна энэ гол үбшэн тус ороной Номгон далайдахи эрьедэ баруун зүгтэнь бүхыдөө, Нью-Йорк штадта, США-гай ниислэл Вашингтон хотодо илангаяа ехээр дэлгэрэнхэй гээд автор бэшэнэ. Гэмтэ үйлэ хэрэгэйнгээ тоогой талаар Чикаго эрхимлэжэ гараһан гэжэ тоологдодогшье һаань, үнэн дээрээ Сан-Франциско энэ талаар нэгэдэхи һуури эзэлһэн байна. Сан-Франциско болбол зайгуул хиппинүүдэй шэбээлһэн город, гэмтэ үйлэ хэрэг хаанаһаашье олон тэндэ болодог, город соогуур ябаһан хүниие сохихонь, дээрмэдэхэнь юуншье бэшэ.

Энэ талаар эрхимлэжэ гараһан үшөө нэгэ газар хаанаб гэхэдэ, «президент Кеннедиин шуһанда будагдаһан» Даллас город болоно. Алагдаһан хүнэй тоогоор Даллас болбол США-гай городуудай дунда нэгэдэхи һуури эзэлбэ: 1969 ондо тэндэ 228 хүн алуулаа һэн.

Гэмтэ үйлэ хэрэгэй иимэ олоорoo боложо байхадань, полици юушье хэхэ арганьгүй. «...полициинхид эбтэй эмхитэйгээр хүдэлнэгүй, ажал хэрэгээ һайса мэдэнэгүй, олон ушарта эдишэ абадаг... амгалан тайбан зоной общество хамгаалха уялгатай байһан аад лэ, ингэжэ хамгаалха аргагүй болошонхой»,—гээд Картье тэмдэглэнэ.

Наркоз һорожо, тарижа һогтохо ябадал һүүлэй үедэ США дотор айхабтар ехээр дэлгэрэнхэй, тиин гэмтэ үйлэ хэрэгэй туйлай ехэ далайсатай боложо байһан ушар тэрэнэй нэгэ шалтагааниинь гээд автор тоолоно.

СПОРТЫН ҺОНИН

☆ Манай ороной футболистнуудай суглуулагдамал команда Урда Америкын оронуудаар аяншалхаяа ошонхой. Командын шэнэ тренер, СССР-эй спортын габьяата мастер Валентин Николаев оронойнгоо эрхимэй эрхим хорин футболистнуудые ехэ мүрысөөндэ бэлдэхын тула нүхэр ёһоной уулзалга Урда Америкын футболой командануудтай үнгэргэхэ юм.

СССР-эй суглуулагдамал командада вратарьнууд Виктор Банников («Торпедо», Москва), Леонид Шмуц (ЦСКА), Владимир Олейник («Спартак», Орджоникидзе); хамгаалагшад—Реваз Дзодзуашвили («Динамо», Тбилиси), Юрий Истомин, Владимир Капличный, Марьян Плахетко, Альберт Шестернев (булта ЦСКА), Евгений Ловчев («Спартак», Москва); хамгаалагшадай туһалагшад—Николай Долгов, Владимир Федотов (хоюулаа ЦСКА), Николай Киселев («Спартак», Москва), Владимир Мунтян («Динамо», Киев), Игорь Кульчицкий («Карпаты», Львов); добтологшод—Владимир Дударенко, Борис Копейкин (хоюулаа ЦСКА), Геннадий Еврюжихин, Владимир Эштреков (хоюулаа «Динамо», Москва), Гиви Нодия («Динамо», Тбилиси), Виталий Шевченко («Нефтчи», Баку) гэгшэд оруулагдаба.

Манай ороной футболистнууд Урда Америкэдэ зургаан уулзалга үнгэргэхэ юм. Эдэнэр Перугэй, Коста-Рикын, Панамын, Сальвадорой, Мексикын футболистнуудтай наадаха байна.

☆ Футболой уласхоорондын федераци (ФИФА) 1972 ондо үнгэргэгдэхэ Олимпиин нааданда бэлэдхэн, футболистнуудай хоорондо уулзалгануудые үнгэргэжэ эхилхэ үдэр хоногуудые тодоруулба.

Манай суглуулагдамал команда (ахалагша тренерынь—спортын габьяата мастер Александр Пономарев) байгша оной июниин хоёрто Голландиин командатай өөрынгөө талмай дээрэ уулзаха болобо. Харюугай наадан айлшадай талмай дээрэ июниин 16-да үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Тэрэшэлэн нааданай түрүүшын бүлэгтэ Франци, Исланди, Люксембург, Австриин суглуулагдамал командануyд оруулагдаһан байна.

Бүлэг соогоо эрхимлэһэн командануyд СССР-эй гү, али Голландиин футболистнуудтай наадаха болоно. Олимпиин нааданай эрхимэй эрхим 16 командануудай түгэсхэлэй уулзалгада хабаадалсаха эрхэ олохын түлөө эдэ командануyд наадаха болоно.

☆ Мүльһэн дээрэ гоё һайханаар хатар наада гүйсэдхэгшэдэй дунда Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Москвагай Людмила Пахомова, Александр Горшков гэгшэд дахинаа эрхимлэжэ, хоёрдохёо чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

☆ Хельсинки хотодо конькигаар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөн дүүрэбэ. Энэ мүрысөөндэ хабаадалсаһан Ленинградай Нина Статкевич Европын чемпионка гэһэн нэрэ солодоо Дэлхэйн чемпионка гэһэн нэрэ нэмэжэ, үетэн нүхэдөө, спортдо дуратай бүхы совет хүнүүдые баясуулба. Нина Статкевич дүн хамтадань 191,400 очко абажа, түрүү һуури эзэлһэн байна. Хоёрдохи һуури эзэлһэн Голландиин Стин Кайзер 193,433 очко абаһан. Москвагай Людмила Титова 195,883 очко абажа, гурбадахи һуури эзэлбэ.

(ТАСС).

ТҮГЭСХЭЛЭЙ НААДАН ЭХИЛБЭ

Алас-Дурна зүгэй зонын спортсменүүдэй дунда баскетболоор түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөнэй гурбадахи үдэртэ Шэтын областиин — Яхадай АССР-эй, Сахалинай,— Амарай областьнуудай, Примориин хизаарай—Камчаткын областиин командануyд хоорондоо наадажа, спортын ордондо сугларагшадые һонирхуулаа. Юуб гэхэдэ, үнгэргэгдөөд байһан түрүүшын хоёр уулзалгада зарим командануудынь шүүгдэһэн, нүгөөдүүлынь шүүжэ тараһаншье һаа, бусад командануудтай баһал түрүү һуури булялдаха хүсэлэнтэйгөөр тэмсэһэн байна. Жэшээнь, нааданай түрүүшын үдэр Хабаровскын хизаарай командада шүүгдэһэн Шэтын спортсменүүд энэ үдэр Яхадай АССР-эй суглуулагдамал командые 95:67 гэһэн тоотойгоор шүүжэ, илалтын түрүүшын очко өөртөө бэшүүлхэ болоно.

Хоёрдохи уулзалгадаа талмай дээрэ гараһан Сахалинай, Амарай областьнуудай командануудай хоорондо одоошье ёһотойл шанга тулалдаан болоо гэжэ тэмдэглэлтэй. Дурсагдагша командын спортсменүүд түрүүшын үдэрнүүдтэ шүүгдэһэн дээрэһээ нэгэшье очко абаагүй байгаа ха юм. Тиимэһээ эдэнэрэй наадан дүүрэтэрээ тэнсүүгээр үнгэрбэшье, Сахалинай спортсменүүд нааданай дүүрэхэ багта добтолгоёо һайнаар эмхидхэжэ, уулзалгаяа 52:45 гэһэн тоотойгоор шүүжэ гараһан байха юм.

Энэ үдэрэй һүүлшын уулзалгада баһал очкогүй ябаһан Примориин хизаарай, Камчаткын областиин спортсменүүдэй хоорондо гоёхон наадан болоо. Нааданай түрүүшын хахадай дүүрэхэдэ, уулзалга 40:39 тоотой болоод ябаһан. Эндэ алишье командын спортсменүүдэй шүүхэнь мэдэгдээгүй байгаа. Харин нааданай хоёрдохи хахадай эхилхэдэ, алиниинь алишье гэшэгүйгөөр, шуран бэрхээр добтололсожо оробо. Эндэ Примориин хизаарай спортсменүүд Гончарук, Колмаков, Шалаев гэгшэдэй корзина руу ээлжээтэ бүмбэгээ табижа, тоогоо нэмээхэдэнь, Камчаткын спортсменүүд мүн лэ эдэнэрэйнгээ хойноһоо добтолходоо, тоогоо тэгшэлээд лэ байха юм. Тиигэ тиигэһээр нааданайнь тоо 48:48, 58:56, 72:58... Эндэ Примориин хизаарай спортсменүүд добтолгоёо бүри шангадхажа, бэе бэеэ һэлгэлсэжэ байгаад, нюдэ чиюргүй урагшаал харайлдана.

Эдэнэрэй хоорондо болоһон шанга, һонирхолтойшье тулалдаанай дүн 90:72 тоотойгоор дүүрэжэ, Примориин хизаарай спортсменүүд шүүһэн байна.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Зураг дээрэ: Бурядай АССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүд Амарай областиин спортменүүдтэй наадажа байна.

В. ПЛУТТ гэгшын фото.

ТҮРҮҮ МАГАЗИНДА — ША...

Улаан-Үдын Октябрьска районой Карл Марксын нэрэмжэтэ бульвар. Энэ гудамжада хүдөө ажахын продуктнуудые худалдадаг Улаан-Үдын горкоопторгын магазин нээгдэһэн юм. Тэндэ орохоdош—хүн зон хододоо олон байдаг.

Магазин соо орон сасуугаа наймаалагша Наталья Ивановна Лебедевагай эршэтэй хүнгэн хүдэлсые заал һаа обёорхот. Түргэн хүдэлхэһөө гадна, хүн зондо тэрэ хододоо урин зөөлэнөөр хандажа, абаха юумые дурадхадаг, зулгы зохид зантай эхэнэр юм. Теэд магазиндань абаха юумэн хододоо элбэг байдаг. Хартаабха, һонгино, свёкло, морхооб, элдэб янзын мяхан, фрукт болон жэмэсээр хэһэн зүйл гэхэ мэтэ—хуу бии. Худалдан абагшадтаа хододоо һайнаар хандадаг, тэдэнэй хэрэгсэлые дуран соонь хангадаг дээрэһээ Н. И. Лебедева хүн зондо хүндэтэй наймаалагша болонхой. Гэхэтэй хамта, тэрэ һара бүри эдеэ хоол наймаалха түсэбөө 125—130 процент ... гэдэг, январиингаа түсэб ... мянган түхэригөөр үлүүлэн ... гэһэн байна.

Түсэбөө ходо дүүргэдэг, ... зин соогоо арюун сэбэр бай... даг, даабарита хүдэлмэр... үнэн сэхээр хандадаг дээрэ... Н. И. Лебедевае горкоопто... дирекци оло дахин Хүндэ... грамота болон мүнгэн ба ... бэлэгүүдээр шагнаһан байха...

Ойн баярай жэлдэ найм... шадай дунда дэлгэрһэн мүры... лэ илаһан энэ магазинай ха... үшөө нэгэ Хүндэлэлэй гра... ба дамжуулгын Улаан ту... үлгэгдөө бэлэй. Мүнөө түрэ... тиингаа XXIV съездэ бэл... байһан үедэ нүхэр Лебедева ... циалис шэнэ уялга абаба. «Ху... дан абагшадые культурнаар ... галга бүри һайжаруулха, 1-... кварталайнгаа түсэб болзорһо... 5 хоногоор урид дүүргэхэ» ... абаһан уялга соонь хэлэгдэнэ...

Д. КОЛМАКОВ.

ГАБЬЯАТА МАЛШАН

Дугар Егнинович Лундуков олон жэлэй туршада үхэр харууһална. Тиихэ зуураа ажалдаа баян дүршэлтэй малшан болонхой. Малшанда амжалта гансата ерэдэг бэшэ даа. Тэрэнэй түлөө удаан, тэсэбэритэйгээр хүдэлхэ хэрэгтэй. Тиигэбэл хүдэлмэриингөө үрэ дүн хаража болохо бшуу.

Хэһэн хүдэлмэриингөө дүнгөөр омогорхохошье юумэн мүнөө Д. Е. Лундуковто бии.

Хүрбын совхозой түрүү малшадай нэгэн Д. Е. Лундуков «Бурядай АССР-эй габьяата малшан» гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ һаяхан хүртэбэ. Тэрэ жэл бүхэндэ хаража ябаһан малайнгаа сүүдхын дунда зэргын шэгнүүрые дээшэлүүлнэ, мал шахан таргалуулха асуудалаар шэнэ шэнэ арга боломжонуудтай танилсаж... ажалдаа нэбтэрүүлнэ.

Үнгэрһэн жэл соо малай... сүүдхын дунда зэргын шэгн... тус тустаа 725 грамм болой... Зунай үедэ малаа зүбөөр эл... лүүлһэн, харууһалһанай... ашаар шэгнүүрынь сүүдх... 1000—1200 граммда хүргэгд... байгаа.

Удаан сагай туршада эбэр... бодо мал хараха зуураа, жэл... жэлдэ һайн амжалта туйлаж... харюусалга, оролдолго ехэтэй хү... дөө ажахын хүдэлмэришэн Д. Е. Лундуковой «Габьяата малшан» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэниинь тон зүб, һайшаамааршье.

Д. НАЙДАНОВ.

Хори.

„ПРАВДА БУРЯТИИ" МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Шинии нэмэри» гэһэн түрүү бэшэг. «КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ» гэһэн гаршаг доро информацинууд. «Москвагайхидай үүсхэл дэмжэгдэнэ» гэһэн гаршаг доро тобшо мэдээсэлнүүд. ТАСС-ай шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Партийна организациин туһалагша» гэжэ И. Доровских гэгшын стат... «Хүбүүд, басагад, механизато... мэргэжэл шудалыт!» гэ... И. Синицинэй корреспонден... Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: «РСФСР-эй статистическэ упра... лениин мэдээсэл. Хилын са... һаа абтаһан ТАСС-ай мэдээсэ... нүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Са... най харгыгаар» гэһэн Б. Дуга... вай корреспонденци. Нютаг нют... гай һонин.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА. УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА: 12 часһаа «Максимай бусалга» гэһэн уран һайханай фильм. 13.40 минутаһаа киноочерк. 14 часһаа концерт. 14.15 минутаһаа 19.35 минута хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 14.15 минутаһаа орон доторхи һонин. 14.20 минутаһаа «Останкинай концертнэ студи урина» гэһэн дамжуулга. 15.45 минутаһаа фильм-концерт. 16.30 минутаһаа С. Прокофьевой «Золушка» гэһэн зүжэг. 18.25 ми... нутаһаа миллион арадуу... ленинскэ университет.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА. УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА: 18 часһаа үхибүүдтэ зо... рюулагдаһан альман... 18.50 минутаһаа «Съезд... һээ съезд хүрэтэр» гэһэн дам... жуулга. 19.35 минутаһаа 21 час хүрэтэр Москваһаа дам... жуулга. 19.35 минутаһаа орон доторхи һонин. 19.50 минутаһаа Болгариин уран һайхан... телевизионно фильм. УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА: 21 часһаа телепанорама 21.20 минута... киноочерк. 21.30 минута... «Падающий иней» гэһэн уран һайханай фильм.

Сагай уларил

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэйшэг байха, саһан орохогүй. Баруун хойто зүгһөө һулаханаар һалхилха. Байгал шадарай, Хяагтын аймагуудта 9—14, Баргажанай ба Баунтын аймагуудта 18—23, бусад нютагуудта 14—19, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 27—29, үдэрынь 14—16 градус хүйтэн байха.

Февралиин 12—13-най үдэрнүүдтэ республика доторнай бага зэргэ үүлэтэйшэг байха, саһан орохогүй. Ахын, Түнхэнэй, Захааминай аймагуудта 33—38, бусад нютагуудта 24—29 градус хүйтэн байхаар хүлеэгдэнэ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны редактора—54-54, приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактора—62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—66-76, отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-36, 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленности и строительства—61-35, советского строительства и быта—69-58, культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, информации—34-05, общественная приёмная—56-62, машинное бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров БурАССР. Н-02342. Заказ № 879.